БУХЫ ОРОНУУДАЙ ПРОЛЕТАРИНАР, НЭГЭДЭГТЫ!

Бурят-Монголой ҮНЭН

КПСС-эй Бурят-Монголой обкомой, БМАССР-эй Верховно Соведэй, КПСС-эй Улан-Удын горкомой орган.

№ 188 (8408) | 1957 оной августын 10, суббото | Сэн 20 мүнгэн

НҮХЭД КОЛХОЗНИГУУД, МЕХАНИЗАТОРНУУД! *Үбһэ хуряалга, силос даралга, набшаһата тэжээл бэлэдхэлгые үдэрһөө үдэртэ шангадхая. Тиигэжэ мяха, һү, тоһо* УЛАМ ЕХЭЭР АБАХА АРГАТАЙ БОЛОЕ!

Хүдөө тосхонуудта культурна хүдэлмэри һайжаруулха

Агуухэ Октябриин революциин ойдарта 40 жэлэй ойе нэрэтэй түрэйгөөр угтахын, мал ажалай продуктнуудые хүн бүхэндэ хүртэсын талаар США-е ойрын жэлнүүдтэ хүсэхэ гэһэн зорилгые бэелүүлхын түлөө республикымнай ажалшад угаа ехэ эдэбхи хэшээл гаргана.

Бүгэдэарадай энэ хэрэгтэ соёл культурын түрүү эмхи зургаануудшье оролсонхой. Партиин XX съездын түүхэтэ шиидхэбэринүүдые бодото дээрэнь бэелүүлжэ, Культурын байшан, клуб, библиотекэ, улаан булан ба бэшэшье эмхи зургаанууд өөһэдынгөө хүдэлмэриие арад зоной ажабайдалтай нягта холбоотойгоор ябуулха талаар зарим тэды амжалта туйлаа. Һү, мяха, тоһо бүри ехээр абадаг болохо хэрэгтэ хүдөө ажахын хүдэлмэрилэгшэдые элсүүлхэдэнь, үбһэ тэжээл бэлэдхэлые эмхидхэхэдэнь культурын эмхи зургаанууд партийна организацинуудта туһаламжа үзүүлнэ. Культурын эмхи зургаанууд олонитын хүдэлмэри улад зоной дунда удха түгэлдэрөөр, уран һайханаар ябуулха зэргэтэй. Культурын хүдэлмэрилэгшэд һонирхолтой, олондо ойлгосотой, нүлөө ехэтэй агитаци саг үргэлжэ ябуулжа, хүн зоной хүсэ зориг бадаруулха уялгатай. Культурын эмхи зургаанууд ажалшадай гансал сүлөөтэй сагые культурнаар үнгэргэхэ гэһэн бэшэ, харин хүдөө ажахын наукын түрүү дүй дүршэл ба туйлалтые олоной дунда дэлгэрүүлхэ гэһэн хүндэтэ уялгатай.

Эрхим һайн ажалаараа зоной дунда хүндэтэй болоһон культурын эмхи зургаанууд республика доторнай яһала бии. Иволгын аймагай Гильбирын хүдөөгэй библиотекэ, Мухаршэбэрэй аймагай Культурын байшан, Баргажанай аймагай Баянголой хүдөөгэй клуб ба бусад культурын түрүү эмхи зургаануудай тоодо оролсоно.

Жэшээнь, Гильбирын хүдөөгэй библиотекын хүдэлмэри хараад үзэе. Энэ библиотекэ (даагшань нүхэр Миронова) «Коммунизм» колхозой гэшүүдэй хэжэ байһан ажалда али болохоор туһалха гэжэ оролдоно. Мүнөө үедэ ниитын малда тэжээл бэлдэжэ байһан колхозникуудай, малай фермэнүүд, тракторна болон тарян ажалай бригадануудта ажаллажа байһан хүнүүдэй культурна эрилтые гүйсэд дүүргэхэ хэрэгтэ онсо анхарал табигдана. Колхозой ажалда ябаһан зониие номоор хангахын тула нүүдэл арбан долоон багахан библиотекэ эмхидхэгдэнхэй. Тэдээн соонь ниитэ-политическэ, уранһайханай, хүдөө ажахын ба бусад номууд бии. Библиотекые даагша нүхэр Миронова колхозникуудта номуудые эльгээхэдээ хүн хүнэй эрилтые хараадаа абалсажа, һонирходог номуудыень үгэхэ гэжэ оролдодог юм. Политическэ гэгээрэлэй һуралсалай үедэ марксистско-ленинскэ теори, Коммунистическэ партиин түүхэ тухай номуудые һуралсагшадта уншуулдаг һэн. Ажахын кампаниин ябажа байхада хүдөө ажахын элдэб асуудалаар колхозникуудта хэрэгтэй номуудыень үгэдэг.

Ном уншадаг малшадта тусхай анхарал табигдана. Һаалишад, хонишод, гахайшадта хүдөө ажахын бүхы һалбариие эрид хүгжөөхэ гэһэн партн, правительствын политикые ойлгуулжа үгэнэ.

Гильбирын библиотекэ наука болон техникын түйлалтануудтай колхозникуудые танилсуулха хэрэгтэ мэргэжэлтэд болон үйлэдбэриин түрүүшүүлые хабаадуулдаг болонхой. Эдэбхитэдынь ном тарааха, элдэб выставкэ эмхидхэхэ, уншагшадай тоо олон болгохо хэрэгтэнь библиотекэдэ туһалдаг. Гадна, уншагшадай конференци, литературна вечернүүд олон хүнэй хабаадалгатайгаар хододоо үнгэргэгдэнэ.

Мухаршэбэрэй аймагай Культурын байшан мүн лэ ажал хүдэлмэреэ ажабайдалтай нягта холбоотойгоор ябуулха гэжэ оролдоно. Культурын энэ байшангай уранһайханай коллектив мүнөө үбһэ хуряалгын үедэ Гашейн, Суулгын МТС-үүдэй харьяата колхозуудай полинууд дээгүүр ябажа, һонирхолтой элдэб концерт болон наада колхозникуудта, механизаторнуудта харуулна. Гадна, тус коллективэйхид социалистическэ мүрысөөнэй дүнгүүдые, «Дайшалхы хуудаһануудые» гаргалсадаг, лекци, элидхэл уншадаг юм. Тэдэнэр үбһэ, таряа хуряалгын хүдэлмэриин дүүрэтэр аймагайнгаа бүхы колхозуудаар ябажа, уранһайханай номернуудые харуулха гэжэ шиидэнхэй.

Культурно-гэгээрэлэй, ниитэ-политическэ хүдэлмэриин һайнаар табигдаһан газарта үйлэдбэриин амжалтануудай туйлагдадагынь мэдээжэ. Культурын эмхи зургаануудай хүдэлмэрилэгшэдэй ажабайдалтай адли тэгшээр алхалжа, партийна, комсомольско эмхинүүдтэй нягта холбоотойгоор хүдэлдэг лэ газарта тиимэ амжалтанууд туйлагдана ха юм.

Гэхэ зуура, республикын зарим аймагуудай ажалшадай дунда соёл культурын хүдэлмэри хангалтагүйгөөр ябуулагдаһаар. Клубууд, Культурын байшан, библиотекын хүдэлмэридэ ёһото анхарал табигданагүй. Ахын, Закаменай, Түнхэнэй ба бусад аймагуудай культурын зарим эмхи зургаанууд илангаяа муугаар хүдэлнэ. Түнхэнэй аймагай «Искра» колхозой Хойто Голой клуб культурна ямаршье түхэлгүй, доторынь ариг сэбэр сахигдадаггүй, задагай зайдан байха юм. Теэд колхозой правлени, партийна эхин организаци энэ клубай хүдэлмэриие һайжаруулха тушаа һанаагаа табинагүй.

Зунай сагта нүүдэл культбаза эмхидхэхэ тон шухала. Гэбэшье, зарим газарта энээндэ анхарал хандуулагданагүй. Хэдэн жэлэй урда Закаменай аймагта нүүдэл культбаза эмхидхэгдэһэн байгаа. Теэд, тэрэ мүнөө үедэ ямаршье хүдэлмэри ябуулнагүй, тэндэ хүдэлдэг зониинь заримдаа һэлгэгдэнэ. Иимэ ябадал ондоо тээшье ушардаг.

Культурын байшан, клуб, библиотекэнүүдэй хүтэлбэрилэгшэдтэ тодорхой заабари саг соонь үгэжэ байха, тэдэнэй хүдэлмэриие ажабайдалтай, хүдөө ажахын үйлэдбэритэй нягта холбоотойгоор ябуулха гээшэ партийна, советскэ органуудай шухала зорилгонуудай нэгэниинь болоно.

Мүнөө республикымнай хүдөө ажахын хүдэлмэрилэгшэд малдаа тэжээл элбэг ехээр бэлдэхын түлөө тэмсэжэ байна. Эгээл энэ үедэ культурын бүхы эмхи зургаануудай хүдэлмэриие бүри һайжаруулха, мүнөөнэй эрилтын ёһоор ябуулха гээшэ горьтойхон удха шанартай.

Манай арадай ажана байдалые бүри һайжаруулха тушаа парти, правительствынгаа һүүлэй үедэ абаһан түүхэтэ шиидхэбэринүүдые бүхы зондо тайлбарилан ойлгуулхын түлөө культурын эмхи зургаанууд лекци, элидхэлнүүдые саг үргэлжэ үнгэргэхэ зэргэтэй. Хүдөө ажахые улам хүгжөөхын түлөө тэмсэжэ байһан колхозникууд, механизаторнууд болон мэргэжэлтэдэй дунда культурно-гэгээрэлэй, ниитэ-политическэ хүдэлмэриие үргэн далайсатайгаар ябуулха гээшэ культурын хүдэлмэрилэгшэдэй шухала зорилго болоно.

БМАССР-эй Верховно Соведэй Президиумэй Указ

Нүхэр Э. Р. Раднаевые БМАССР-эй Верховно Соведэй Президиумэй Хүндэлэлэй грамотаар шагнаха тухай

Бурят-Монголой АССР-эй Элүүрые хамгаалгын министерствын главна хирург, РСФСР-эй ба БМАССР-эй габьяата врач Э. Р. Раднаевай түрэһэнһөө хойшо 60 наһа хүсэһэнтэйнь болон олониитын ба врачебна ажал-ябуулгынь 30 жэл гүйсэһэнтэй дашарамдуулан, арадай элүүрые хамгаалха хэрэгтэ тэрээнэй габьяае тэмдэглэжэ, нүхэр **Раднаев** Эрдэн Раднаевичые Бурят-Монголой АССР-эй Верховно Соведэй Президиумэй Хүндэлэлэй грамотаар шагнаха.

Бурят-Монголой АССР-эй Верховно Соведэй Президиумэй Түрүүлэгшэ Д. ЦЫРЕМПИЛОН.

Бурят-Монголой АССР-эй Верховно Соведэй Президиумэй Секретарь В. ОСТРОВСКАЯ.

Улан-Удэ город, Соведүүдэй байшан
1957 оной августын 8.

★

Хасууртайнхид үгэдөө хүрэнэ

Хэжэнгын аймагай Энгельсын нэрэмжэтэ колхозой Хасууртайн үбһэшэд Агууехэ Октябриин революциин дүшэн жэлэй ойдо зорюулагдаһан бүгэдэарадай социалистическэ мүрысөөндэ оролсожо, үбһэндэ гараха дээрээ шэнэ уялгануудые абаһан байгаа. Уялгануудаа үлүүлэн дүүргэхын түлөө халуун тэмсэл тус бригадынхидай дунда үргэнөөр дэлгэрһэн байна.

Гар хажуурша нүхэр Нимбуев Дашижамса хахад гектар сабшаха нормынгоо орондо үдэртөө 80 соотоһоо нэгэ гектар хүрэтэр сабшажа, үдэрэйнгөө нормые 160—200 процент хүрэтэр дүүргэнэ. Нүхэр Нимбуевай сабшаһан газарайнь шанар баһал һайн сэгнэлтэ абадаг.

Эндэхи эрхим хажууршадай нэгэн болохо Василий Прохоров үндэр бүтээсэтэй ажалаараа мүн суурхана. Үдэртөө 50 соото сабшахын орондо нүхэр Прохоров 75 соото сабшажа, нормоёо үдэр бүри 150 процент дүүргэнэ. Мүн тэрэшэлэн нүхэр Субботин үдэртөө гараар 50—70 сото сабшана.

Энэ бригадада хүдэлдэг Гончиков Доржын тракторна бригадын агрегадууд халаануудайнгаа нормо мүн лэ үлүүлэн дүүргэжэ, колхозой үбһэ хуряалгадань туһална.

Тармууршадай, бухаллагшадай дунда эрхим ажалаараа шалгарһан хүнүүд баһал бии. Жэшээлхэдэ, нүхэд Банзаракцаев Балбар, Браковский Иннокентий болон бусад һайнаар хүдэлнэ. Мүн нормоёо үлүүлэн дүүргэдэг һүришэдшье бии болонхой.

Хасууртайн үбһэшэд сабшалга, тармалга, бухаллалга, һүрилэлгэ гэхэ мэтэ үбһэ хуряалгын шиидхэхы хүдэлмэринүүдые зүбөөр эмхидхэхын түлөө бага бэшэ оролдолго гаргана. Һүүлэй үедэ хура бороо ехээр орожо, нилээдгүй ехэ тойбо хэбэшье һаань, мүнөө хүдэлмэринүүдые нэгэ доро ябуулхын хойноһоо али болохоор оролдоно.

Наратай үдэр бүхэниие ашаглан гараар сабшагдаһан үбһэнэй мүрнүүдые һэльбэжэ, түргэн хатаахын хойноһоо оролдонод. Шүүдэрэй хатаагүй сагтань сабшана. Шүүдэрэй хатахатайнь сасуу, тармалга, бухалалга болон һүрилэлгэдэ хүнүүдые олоор табижа, эдэ хүдэлмэринүүдые али болохоор шамдуулна. Шииг нойто ехэтэй гү, али уһанда ехээр орожо болохо гол, доро газарта табигдаһан бухалнуудые шэрэжэ, хуурай добо, эрье газарнуудта гарганад. Хуурай газарта гаргагдаһан бухалнууд мүнөө Хасууртайда тон олоор жэрылдэн харагдана.

Һаеын мэдээгээр энэ бригадын гар хажууршад хоёр зуу гаран гектар гараар сабшаа. Гараар сабшагдаһан газарһаань ехэ лэ эдимшэг үдхэн үбһэн гараа. Нэгэ морин косилкань жараад гектар газар сабшаад байна. Тракторна агрегадуудынь 130 гаран гектар сабшаа.

Мүнөө Хасууртайн үбһэшэд 2 мянга шахуу бухалтай болонхой.

—Хасууртай гэжэ нютагтахи бүхы сабшалангаа августын хорин хүрэтэр бултынь сабшажа, абтаһан үбһэеэ бултынь һүрилхэ гэһэн зорилго манай бригадынхид урдаа табинхай юм. Энэ зорилгоёо дүүргэхын хойноһоо бүхы хүсөөрөө оролдохо байнабди,—гэжэ бригадир нүхэр Нимаев хэлэнэ.

Ц. Дамдинжапов.

★ ★ ★

ҮБҺЭШЭДЭЙ ТҮРҮҮ ЗВЕНОНУУД

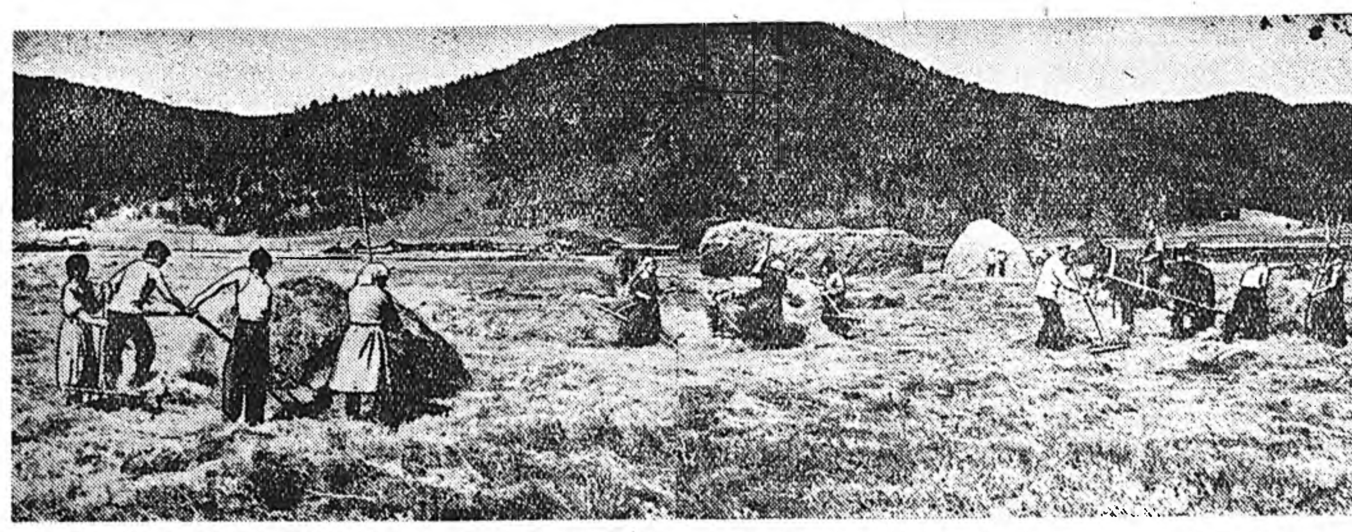

«Ангар» гэжэ тосхоной дэргэдэ байрлаһан Прибайкальска аймагай «Коммунизм» колхозой үбһэшэд һаяхан нарата дулаан үдэрэй болоходо эртэ үглөөнһөө үдэшэ орой болотор ажаллана.

Бригадын гэшүүн бүхэн дулаан үдэр болоһые һамбаашалан шадаал һаа ехэ үбһэ хуряажа, сомохо гэһэн зорилготойгоор эдэбхи үүсхэлтэйгээр хүдэлһэн байна. Юуб гэхэдэ, эдэнэр эндэхи газарые бултыень шахуу гараар сабшаһан байгаа. Сабшагдаһан һайхан үбһэеэ бороодо оруулжа гутаабалынь хэһэн ажалынь хиидэ хосорхо жэшээтэй байна.

...Зунай наран мандан хөөрэн дэгдэжэ, хүдэлмэриин халуун үе ерэбэ. Үбһэшэдэй нэгэ зариманиинь обоолоотой үбһые эрьюулэн хатаана, нүгөө зариманиинь һэбэрһэн үбһыень обоолжо, бухаллан табина. Забда сүлөөгүй ажаллагшадай дундаһаа Леонтий Иванович Малыгин (2-дохи зураг), Елизавета Евдокимовна Решетова (3-дахи зураг) гэгшэдые илгаруулан хаража болохо байгаа. 63 наһаяа шахажа ябаһан Леонтий Иванович үдэр бүри нэгэ хахад нормо дүүргээгүйгөөр ажалһаа бусадаггүй юм. Тиихэдэ Елизавета Евдокимовна үдэр бүри хахад гектарһаа бага бэшээр сабшадаггүй. Энэнь 1,5 нормоһоо бага бэшэ болоно. Звеногой бусад хүдэлмэришэд ажалай эдэ түрүүшүүлтэй зэргэшэхые оролдодог.

Звеногой гэшүүд үдын тэн багта

сомоогой һуури татажа эхилбэ. Удааншье болонгүй түрүүшын сомоо нюруулагдажа, үбһэшэд хоёрдохи сомоогоо һурилжэ ороо һэн. (1-дэхи зураг).

— Хоёр үдэрэй турша соо 150—200 центнер үбһэ сомохо һанаатайбди. Таряа хуряалгын эхилтэр үбһэ хуряалгаяа заатагүй дүүргэхэбди,—гэжэ звеное даагша Константин Иванович Малыгин хөөрэнэ.

Ельцов тосхондо ажалладаг 2-дохи звеногойхид энэ үдэр мүн лэ бүхы шадалаараа ажаллаа. Иван Арефьевич Чумаковой хүтэлбэрилдэг энэ звеногойхид тэрэ үдэр 80 шахуу центнер үбһэ һүрилөө.

1-дэхи комплексно бригадынхид эдэ үдэрнүүдтэ мүн лэ муу бэшээр ажаллажа, нилээд ехэ үбһэ хуряагаа. Үбһэшэдэй энэ бригада колхоз соогоо түрүү һуури эзэлжэ, правлениин, партийна организациин дамжуулгын тугта хүртөө. «Путь к коммунизму» колхозойхид аймаг соогоо хамагһаа түрүүлэн силос даража эхилээ. 1-дэхи комплексно бригадынхид түрүүшын гурбан үдэрэй турша соо 100 тонно силос дараа. Силос хэршэдэг машина мүнөө үедэ 2-дохи бригадада ажаллана. (4-дэхи зураг) Энэ бригада колхозой центр Зырянск тосхондо дүтэшэг байрлана. Үбһэ тээһэн машина, тэргэнүүд силос хэршэдэг машина руу хойно хойноһоо ошожол байна.

—Манай колхоз бүхы дээрээ 300 шахуу тонно силос дараха түсэбтэй юм,—гэжэ колхозой зоотехник Константин Давыдович Семочкин хөөрэнэ.

Т. Григорьев, В. Васильев.

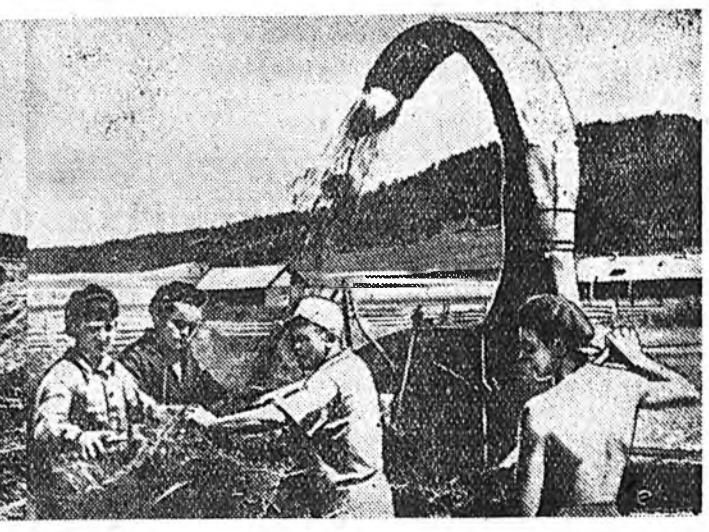

Силосэй траншей барижа үгэбэ

Бурят-Монголой областной партийна һургуулиин һурагшад зунайнгаа амаралтын үедэ колхозуудта гаража, хүдэлмэридэнь туһалха, колхозой ажал дээрэ хүдэлхэ гэһэн ехэ һайшаалтай эдэбхи үүсхэл гаргаһан байгаа.

Удангүй, тус һургуулиинхид хэдэ хэдэн бүлэг боложо хубаараад, аймагуудта гараа. Дондок Бадановай толгойлһон 13 хүнтэй нэгэ бүлэг өөһэдынгөө дураар, Хориин аймагай Карл Марксын нэрэмжэтэ колхоздо хүдэлхэеэ июль һарын эхеэр ерээд, силосэй траншейн барилга хэбэ.

Ерэгшэдэй тоодо тус һургуулида ошохоһоо түрүүн Хориин аймагай гүйсэдхэхэ комитедэй түрүүлэгшын орлогшоор хүдэлжэ байһан Галдан Цыреторов, мүн энэ колхоздо эхин һургуулиие даагшаар, колхозой парторгоор, һүүлдэнь Хориин аймагай гүйсэдкомой культурын таһагые даагшаар хүдэлһэн Гомбо-Доржо Дагбаев болон бусад олон партийно-советскэ хүдэлмэрилэгшэд бии.

Эдэ зон 40 метр утатай, 3 метр хүндэлэнтэй, 2 метр хахад гүнзэгы, —300 кубометрын хэмжүүртэй бэлдэгдэһэн нүхые арбаад үдэрэй туршада һайн шанартайгаар ханалжа дүүргээ.

Тэдэнэй ажалайнь эмхидхэл һайн, эбтэй эмхитэйгээр үглөөнһөө үдэшын харанхы болотор хүдэлөө.

Траншейдэ хэрэглэгдэхэ барилгын модые машинаар өөһэдөө шэрэжэ, колхозой пилорамада хюрөөдэжэ бэлдэдэг байгаа.

Энэ барилга дээрэ илангаяа Д. Н. Бадлаев, Г. Цыретаров, Т. Дармаев, Г. Д. Далбаев ба бусад һайнаар хүдэлөө.

Д. Доржиев.

Бурят-Монголой АССР һү тушааха, мүн худалдаха жэлэйнгээ түсэбые болзорһоонь урид дүүргэбэ

Бурят-Монголой АССР-эй хүдөө ажахын хүдэлмэрилэгшэд һү тушааха, мүн худалдаха жэлэйнгээ түсэбые болзорһоонь урид августын 5-да 100,8 процент дүүргээ. Нёдондо жэлэй энэ үеынхидэ орходоо 16 мянган тонноор ехэ һүн гүрэндэ тушаагдаһан, худалдагдаһан байна.

Бурят-Монголой АССР-эй хүдөө ажахын хүдэлмэрилэгшэд түсэбһөө гадуур жэлэй эсэс хүрэтэр 25 мянган тонноһоо бага бэшэ һү гүрэндэ тушааха, худалдаха гэһэн уялга абаба.

Германска Демократическа Республикын Арадай палатын заседанида Советскэ Союзай Партийно-Правительственна делегаци хабаадаба

БЕРЛИН, августын 8. (**ТАСС-эй тусхай корр**). Августын 8-да ГДР-эй арадай палатын заседани боложо, Советскэ Союзай Партийно-Правительственна делегациин гэшүүд тэрээн дээрэ байгаа.

И. Дикман заседани нээгээ. Тэрэ советскэ Партийно-Правительственна делегациие амаршалаад, хүндэтэ советскэ айлшадай заседанида байлсаһандань ехээр баярлажа байһанаа мэдүүлбэ.

ГДР-эй премьер-министр О. Гротеволь правительственна мэдүүлгэ хээ.

Һүүлээрнь түрүүлэгшэ И. Дикман Н. С. Хрущевто үгэ үгэнэ.

Н. С. Хрущевой трибуна дээрэ гарахадань, депутадууд болон зал соо байһан бүхы зон хүл дээрээ бодожо, халуунаар альга ташан, амаршалаа. Тэрэнэй хэлэһэн үгыень депутадууд айхабтар анхаралтайгаар шагнажа, хэдэн дахин нэрьемэ шангаар, үни удаан альгаа ташаһан байна.

Бүхы зал соо һуугшадай замхашагүй халуун амаршалга доро Н. С. Хрущев трибунаһаа бууна.

Германиин социалистическэ нэгэдэмэл партиин ЦК-гэй нэгэдэхи секретарь В. Ульбрихт депутадуудта халуунаар угтагдан, заседани дээрэ үгэ хэлээ.

Һүүлээрнь партинуудайнгаа фракцинуудай зүгһөө депутадууд М. Герлах (Германиин либерально-демократическа парти), Э. Гольденбаум (таряашадай демократическа парти), О. Нушке (христианско-демократическа союз), Г. Хоман (Германиин национально-демократическа парти) гэгшэд үгэ хэлээ.

Депутат Г. Хоманай дурадхалаар арадай палата нэгэн дуугаар шиидхэбэри абажа, правительствын зүгһөө хэгдэһэн мэдүүлгые һайшаагаа.

Н. С. Хрущев А. И. Микоян хоёр ГДР-эй Президент В. Пигтэй уулзаба

БЕРЛИН, августын 7. (**ТАСС-эй тусхай корр.**). Н. С. Хрущев А. И. Микоян хоёр ГДР-тэ байдаг СССР-эй элшэн сайд Г. М. Пушкинтай хамта ГДР-эй президент В. Пигтэй августын 7-до уулзаа.

Н. С. Хрущев А. И. Микоян хоёртой мүн В. Ульбрихт, О. Гротеволь гэгшэд ябалсаһан байна.

Советскэ гүрэнэй ажал-ябуулагшад В. Пигые үнэн зүрхэнһөө халуунаар амарашлаад, нүхэдэй ёһоор тэдэнтэй хөөрэлдөө.

Президентын канцеляриин начальник статс-секресарь М. Опиц гэгшэ уулзалганай үедэ байлсаа.

ПАРТИЙНА АЖАБАЙДАЛ

Агитаторнууднай алин гээшэб?

Сэлэнгын аймагай Сталинай нэрэмжэтэ колхозой Нүүдэлшэ гэжэ нютагта ерэхэдэ үбһэшэдэй отог харагдана. Энэ отогто нүхэр Жаповай хүтэлбэрилдэг звеногойхид байрладаг байба. Эндэхи үбһэшэд үдэрэйнгөө эдеэлэлгэдэ нэгэ хоёроороо һубарилдан сугларжа ерэбэ.

—Манай звеногой мүнөө жэлдэ сабшажа байһан газар дээрэ нёдондо жэлдэ ногооной гараса аргагүй муу байгаа һэн. Энэ жэлдэ сабшалан эндэ һураггүй һайн гээшэ. Теэд, звеногоймнай гэшүүд тон үсөөн байна. Түсэбэй ёһоор 35 хүнэй хүдэлхын орондо оройдоо 10 гаран хүн эндэ ажаллана. Нэгэ самоходно сенокосилка хүдэлхэ юм гэлсээ һэн. Тэрэншье мүнөө хүрэгэр ерэнэгүй. Хэды болотор иигэжэ нобшорхо гээшэбибди?—гэжэ үбһэшэд хоорондоо хөөрэлдэнэ.

—Танай иигэжэ хөөрэлдэхэ ехэ зүб. Үнэхөөрөө манай звеногой, мүн бусадшье звенонуудай ажал хүдэлмэри унжагай нобшоор ябажа байна,—гэжэ звеньевод нүхэр Жапов дэмжэнэ.

—Үбһэеэ һайнаар лэ сабшажа мэдэгты. Энэ асуудал тушаа звеньеводтойтнай, колхозой правленитэй хожом хөөрэлдэхэб,—гээд колхозой парторганизациин секретарь нүхэр Жамбалов хэлэбэ.

—Тэжээл бэлэдхэлэй звено бүхэндэ үйлэдбэриин түсэб зохёогдожо үгтэнхэй гү?—гэжэ асуухада, нүхэр Жамбалов иигэжэ харюусаа һэн: «Үбһэ хуряалгын түсэб звено бүхэндэ тус тустань зохёожо үгэхэ, тэрэ түсэбэйнгөө дүүргэлтые һайнаар хинан шалгаха гэжэ үни хада партийна суглаан дээрэ колхозой правлениие, комплексно бригадануудай бригадирнуудые уялгалһан байнабди. Теэд партийна суглаанаймнай энэ шиидхэбэринь дүүргэгдээгүй байшоо даа,»—гэбэ.

Зүүн Бэе гэжэ газарта нүхэр Бальчиновай хүтэлбэрилдэг үбһэшэдэй звено байдаг. Теэд эндэхи үбһэшэдэй дунда ойлгуулламжын хүдэлмэри хэншье ябуулнагүй. Тиихэдэ нүхэр Бальчинов өөрөө энэ звенодо агитатораар томилогдонхой. аад, энэ уялгаяа мартажархинхай. Тус звенодо 20 гаран хүн ажаллана. Теэд эдэнэрэй олохониинь халаанайнгаа нормые дүүргэнэгүй. Нормоёо дүүргэдэггүй колхознигууд тухай звеногой суглаан дээрэ агитаторай үүсхэлээр нэгэтэшье хэлсэгдээгүй байна. Эндэ «Молни», «Дайшалхы хуудаһан» бүри гаргагданагүй. Колхозой конторооһоо газетэ, журналнуудые үбһэнэй бригадада асарнагүй.

Звеногой гэшүүдэй бүтээһэн ажалайнь дүнгүүд үдэр бүри показателиин доска дээрэ бэшэгдэхын орондо 3—4 хоножо бэшэгдэнэ.

Зарим бригадануудта, звенонуудта агитаторнууд үшөө томилогдоогүй байһаар. Жэшээлхэдэ, Старо-Селенгинскдэ тэжээл бэлэдхэдэг звенодо мүнөөшье болотор агитатор томилогдоодүй юм. Эндэхи үбһэшэд агитаторнууднай алин гээшэб? гэжэ зүбөөр лэ асуудаг болонхой.

Эдэ баримтануудые колхозой партийна эхин организаци, тэрэнэй секретарь нүхэр Жамбалов мэдэжэ байгаад, ниитэ-политическэ хүдэлмэриин эдэ дутагдалнуудые усадхахын тула ямаршье хэмжээ абадаггүйнь тон гайхалтай. Үбһэ хуряалгын үедэ мүрысөөндэ түрүүлһэн звенодо барюулагдаха колхозой правлениин ба партийна организациин дамжуулгын Улаан туг парторганизациин секретариин кабинет соо мүнөөшье болотор тооһондо дарагдашоод хэбтэнэ.

Үбһэ хуряалгын звенонуудта партийна группануудые эмхидхэжэ болохо байгаа. Тиимэшье юумэ байхагүй.

Агитаторнуудай семинар хирэ хирэ болоод лэ үнгэргэжэ байхада ехэ һайн байдаг гэжэ дүй дүршэл харуулна. Теэд иимэ семинарнууд эндэ үсөөн болодог. Ядахадаа үбһэ хуряалгын эхилхэһээ урдахана агитаторнуудай семинар үнгэргөөгүй байшоо.

Эндэ багшанар, эмнэлгын хүдэлмэрилэгшэд, бусад эмхи зургаануудай албахаагшад олоороо һуудаг, хүдэлмэрилдэг. Эдэнэй хүсөөр культурно-гэгээрэлэй хүдэлмэриие колхознигуудай дунда үргэнөөр ябуулжа болохо байгаа. Теэд партийна эхин организаци энээниие хараадаа абанагүй. Уранһайханай бригада эмхидхээд, үбһэшэдтэ концерт табижа болохо һэн. Лекци, элидхэлнүүдые уншуулхаар бэлэдхэлтэй хүнүүдэй эндэ бишье һаа, өөдтэй юумэн хэгдэнэгүй.

Партийна эхин организаци, тэрэнэй секретарь нүхэр Жамбалов үбһэ хуряалгын үедэ ниитэ-политическэ хүдэлмэриие удха түгэлдэрөөр, һайнаар ябуулхын тула шухала хэмжээ абаха зэргэтэй.

Б. Шireторов.

Каменскын барилгашад

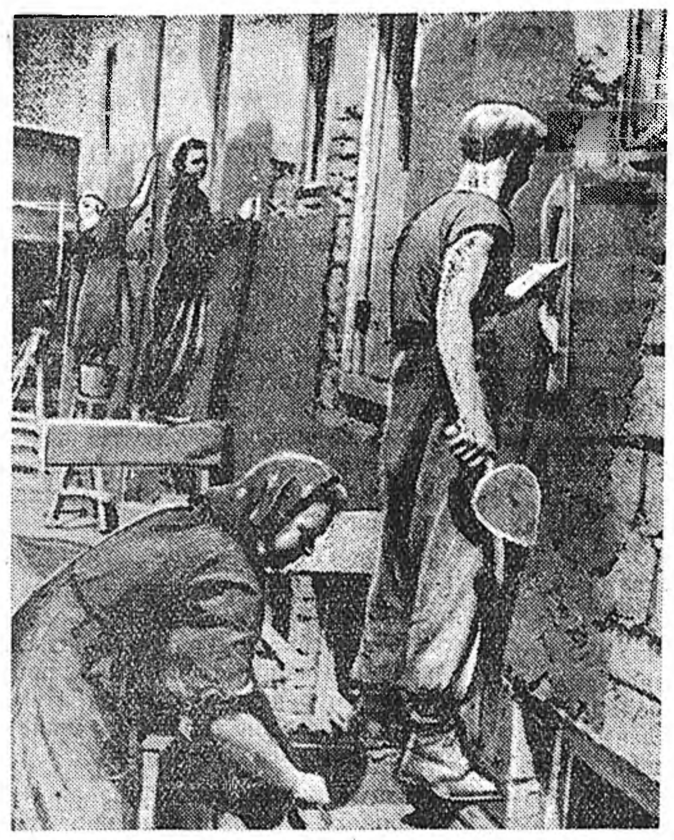

Кабанскын аймагай Каменск тосхондо «Тимлюйцемстрой» трестын барилгашад байрын гэрнүүдые олоор барижа байна. Агууехэ Октябриин 40 жэлэй ойн һайндэрэй хүндэлэлдэ дэлгэрһэн социалистическэ мүрысөөндэ тус трестын нүхэр Губаревай хүтэлбэрилдэг штукатурщигуудай бригада түрүүлжэ ябана.

ЗУРАГ ДЭЭРЭ: нүхэр Губаревай бригадын штукатурщигууд һаяар ашаглалгада оруулагдаха гурбан дабхар гэрэй газаа талын гоёолтые дууһажа байна.

В. Вельверэй фото.

Барилга олоор хэгдэнэ

Далахай гэжэ нютагта урдань буряадууд һуудаг, Гужир гэжэ тосхондо ородууд һуудаг байһан юм. Энэ хоёр һууринай колхозууд нэгэдэжэ, Сталинай нэрэмжэтэ колхоз (Түнхэн) болоһон байгаа.

Нёдондо жэлһээ эхилжэ, энэ колхоздо ехэ хубилалта болоһон байна. Эндэ элдэб янзын барилга түргэ түргөөр бодхоогдожо эхилбэ. Иигэжэ колхозой центр хараһаар байтар ондоо болоһон байна.

Үнгэрэгшэ жэлдэ Далахай нютагта типовой проектээр ехэ бани баригдаа. Энэнь эхэнэрэй, эрэ хүнэй таһагуудтай. Колхозой барилгашад үнеэдэй, тугалай байрануудые, тэжээл буйлуулдаг газар, малай зунай байра (лагерь) барижа дүүргээ. Гадна, силоснэ нүхэнүүдые траншейнүүдые, насостой худаг малтаа юм. Энэ нютагта байрын гэрнүүд хойно хойноһоо бодожо эхилээ.

Колхозой правлени мүнөө жэлдэ үшөө ехэ барилга хэхээр хараалаа. Агууехэ Октябриин 40 жэлэй ойе ажалай амжалтаар угтаха гэһэн партиин ЦК-гэй уряае эндэхи ажалшад ехээр һайшаан угтаа. Колхозой барилгашад, колхознигууд бултадаа энэ һайндэрые угтуулан буусаяа болбосон түхэлтэй болгохо, тиихын тулада үйлэдбэриин, культурна ажаһуудалай барилга олоор хэхэ гэжэ шиидэнхэй юм. 4 культбаза, һайн полевой стан, хилээмэ бариха пекарни, гостиница, хүүгэдэй сад, спортивна талмай, байрын 14 байшан, үнеэнэй, тугалай байра, силоснэ барилга болон бусад барилга хэхэ уялга эдэнэр абаа.

Колхозой барилгашад энэ абаһан уялгаяа мүнөө бодотоор бэелүүлжэ байна. Бодхоохоор хараалагдаһан барилгын нилээдгүй олонхинь мүнөө баригдаад байна. Нүхэр Сороковиковой хүтэлбэрилдэг тракторна бригадын механизаторнуудай туһаламжатайгаар һайн полевой стан баригдаа. Эндэнь байрын гэрнүүд, культурын хүдэлмэри ябуулха байшан бии юм.

Һаамхай үнеэдэй гурбан гүүртэдэ культбазанууд баригдажа байна. Тэндэнь малшадай байха гэрнүүд, улаан булангууд баригдаа. Энэ жэлэй эхинһээ хойшо тус колхоздо 20 гаран гэр баригдаа. Айлшадай байха гэрэй һуури табигдаа, правлениин гэрэй барилга дүүрэжэ байна. Тээрмэ баригдажа эхилээ, энээнэй нэгэ таһаг соо пекарни байха юм.

Малай байра болон бусад барилга олоор хэгдэнэ. Тугалай хоёр байра баригдажа дүүрүүтэй байна. Үнеэдэй хоёр дабхар байра барихаар бэлдэжэ эхилээ, хоёрдохи дабхартань тугалай байра болохо. Барилгынь модон бэлэдхэгдэнхэй. Энээнтэй хамта малай хуушан байранууд заһагдажа байнхай.

Колхозник бүхэнэй гэр шадар болбосон түхэлтэй боложо байна. Гэрэйнгээ хажуугаар модо һуулгана, хашаануудаа шэнэлэн заһана.

Е. Никитин.

Гахай шахажа таргалуулха түсэб дүүргэгдэнэгүй

Мухаршэбэрэй аймагай Суулгы[н] МТС-эй харьяата колхозууд жэлһэ[э] жэлдэ мяха абаха түсэбөө дүүргэ[...] дэггүй, эбэртэ бодо, жэжэ мал б[...] хонидые ехэнхиинь гүрэндэ тушаа[...]даг байгаа.

Колхозой правлени, партийна ор[...]ганизаци энэ дутагдалые анхара[л]даа абажа, колхознигуудтаяа хөө[...]рэлдэжэ, зүбшэжэ, 1957 ондо мях[а] абалга, гүрэндэ тушаалга ба худа[л]далгые эрид дээшэлүүлхэ, илангая[а] гахайнуудые олоор шахан тарга[...]луулжа, гахайн мяха абалгые нё[...]дондо жэлэйхидэ орходоо гурба да[...]хин ехэ болгохо гэжэ түсэбөөр ха[...]раалһан байха юм.

Һүүлэй мэдээгээр хаража үзэхэд[э] жэлэй түрүүшын гурбан квартал[д] МТС-эй харьяата колхозууд 133[...] толгой гахай шахан таргалуул[ха] байгаад, оройдоо 135 толгой, ша[...]хаад байна. МТС-эй харьяата кол[...]хозууд гахайн мяха абаха гурба[н] кварталай түсэбые 16,5 процен[т] дүүргээ.

Алташа нютагай «Илалта» кол[...]хоз (түрүүлэгшэнь нүхэр Алексее[в], зоотехнигынь нүхэр Бимбаев) эн[э] жэлэй гурбан квартал соо 149 то[л]гой гахай шахан таргалуулжа, 10[...] центнер мяха абаха түсэбтэй бай[...]гаад, оройдоо 14 толгой ша[...]хажа, хамта дээрээ 12 центне[р] шэгнүүртэй болгоо гэхэ г[...] али түсэбөө 11,5 процент дүүргэ[...]. Мүнөө үедэ, тус колхоздо 3[...] гаран толгой гахай таргалуулагдах[а] байгаад, үшөө шахалганда таби[г]даагүй, талаар бэлшэжэ ябанад.

Гахай шахалгада иимэ харюуса[...]гүйгөөр хандаха ябадал Кирова[й] нэрэмжэтэ колхоздо мүн үзэгдэн[э]. Калининай нэрэмжэтэ колхоздо ю[...]гэ хашаа соо 5—6 толгой гах[ай] байлгажа шахаха ёһотой аад, аяа[...] 26 толгой хаагаад шахажа байн[а]. Подлопатка тосхоной «Дружб[а]» колхоздо июль һарын хахадһаа 1[...] толгой залуу гахай шахалганда т[а]бигдаад, шэгнүүрыень үдэр бури х[...]дыгээр нэмээхэб гэһэн даалгаба[ри] үгтөөгүй, фермэ дээрэ ажалай гури[м] табигдаагүй. Эдеэлүүлхэ рацио[н] зоотехнигэй табяад үгэхэдэ, колх[о]зой түрүүлэгшэ нүхэр Волохов[...] баталдаггүй дээрэһээ, шахагдаж[а] байһан гахай рационой ёһоор эде[...]лүүлэгдэнэгүй. Тиигэжэ сүүдхэ[...]риинь шэгнүүр багаар нэмэнэ.

Гахайе үбэл зунгүй үргэлжэ ү[...]лэй бүгшэм байрада байлгахада э[л]дэб зүйлэй үбшэн хабшан бии бол[...]дог ушарнууд үзэгдэдэг байха юм. Теэд Суулгын МТС-эй колхозу[уд] гахайдаа мүнөө хүрэтэр зунай та[...]руу зохид байра түхеэрээгүй бай[на].

Б. Дондуков.

Зориг жуулхы уряал

Мухаршэбэрэй аймагай Сталинай нэрэмжэтэ колхозой гэшүүдэй дунда агитатор Елена Климентьевна Брун хүндэтэй болонхой. Тэрэ Шэнэ-Заганай хүдөөгэй библиотекые даагшаар хүдэлмэрилхэ зуураа, эндэхи колхознигуудай дунда ойлгууламжын хүдэлмэри ябуулгада эдэбхитэйгээр хабаадалсадаг. Елена Климентьевна жаран табан наһатайшье һаа, хүнгэн, оролдосо хэшээлтэйгээр ажалладаг юм. Коммунистка Елена Брун эсэхэ гээшые мэдэдэггүй, ябагааршье, мори тэргээршье бригадаһаа бригада, звеноһоо звенодо хүрэтэр, мүн гүүртэнүүд дээгүүр ябажа, хөөрэлдөөнүүдые оло дахин хэдэг, ном тараадаг юм.

Һаяхан нүхэр Брун үбһэшэдэй дунда хөөрэлдөө үнгэргэбэ. Зургаадахи табанжэлэй түсэбэй хэр бэелүүлэгдэжэ байһан тухай хөөрэлдөө үнгэргэхэдөө, Елена Климентьевна колхозойнгоо үмэнэ табигдажа байһан тодорхой зорилгонуудые үбһэшэдтэ тайлбарилан ойлгуулаа.

—Ойрын жэлнүүдтэ Бурят-Монголойнгоо хүгжэнги мал ажалтай болохын тула колхоз бүхэн элдэб тэжээл элбэгээр бэлдэжэ, үбэлэй үедэ малаа гарза хороолтодо оруулангүй ондо оруулхын түлөө оролдохо ёһотой. 1960 ондо колхознай эдлүүриин газарай 100 гектар бүхэндэ 200 килограмм нооһо абахаар хараална. Хэрбээ 1955 ондо үнеэн бүриһөө 670 литр һү haагаа haa, мүнөө жэлдэ 1500 литр һү haахабди. Октябриин 1-һээ хойшонхи үе соо үнеэн бүриһөө 1300 литр һү haагаад байнабди. Тиимэһээ энэ уялгаяа дүүргэхэмнай лабтай,—гэжэ нүхэр Брун хэлэнэ. Мүнөө саг үнгэржэл байна, теэд бидэнэр үбһэ хуряалгаяа августын 15-да дүүргэхэ байһан аад, мүртэй юумэ хээгүй һууһаарбди. Мүнөө болотор манай колхоздо сабшалангай хахадынь лэ сабшагдаад, абахаар хараалагдаһан үбһэнэй гурбанай нэгэл хубинь бэлдэгдээд байна—гэжэ агитатор шүүмжэлэл хээд, эдэ дутуунуудые усадхажа, малдаа хүсэд хүрэхэ үбһэ сабшажа абахын түлөө аһан шадалаараа оролдохыень үбһэшэдые уряална.

Иигэжэ агитатор Брун ниитэ-политическэ хүдэлмэридэ эдэбхитэйгээр хабаадалсадаг, хододоо хөөрэлдөөнүүдые үнгэргэжэл байдаг.

М. Фалилеев.

Олон дурадхалнуудые оруулна

«СССР дотор гэр байрын барилга хүгжөөхэ тухай» КПСС-эй ЦК-гэй, СССР-эй Министрнүүдэй Соведэй тогтоолые паровозо-вагонно заводой оломянган хүдэлмэришэд һайшаан дэмжэжэ байна. Заводой паровозно цехүүдтэ болоһон үйлэдбэриин зүблөөнүүд дээрэ үгэ хэлэһэн хүдэлмэришэд, инженерно-техническэ хүдэлмэрилэгшэд парти, правительствынгаа хараалһан хэмжээ-ябуулгые нэгэн дуугаар һайшааха зуураа, гэр байрын барилгые түргэдхэхэ талаар олон дурадхалнуудые оруулаа.

Паровозо-механическа цехын слесарь Петр Малявский өөһэдынгөө хүсөөр гэрнүүдые бариха үүсхэлые үшөө ехээр дэмжэхэ тухай тогтон хэлээ. Тиихэ зуураа, 10—12 жэлэй турша дотор байрын асуудалаар ажалшадай эрилтые гүйсэд хангаха тушаа табигдаһан зорилго хүн бүхэнэй ажаһуудалые һайжаруулхгн түлөө парти, правительствымнай оролдожо байһаниинь үшөө дахин гэршэлнэ гэжэ тэрэ хэлэбэ.

Паровозо-механическа цехын түмэр харуулдагша нүхэр Бадмаев сүлөөтэй сагтаа гэрэй барилгада эдэбхитэйгээр хабаадалсахые хүдэлмэришэн бүхэниие уряалаа. Тэрэшэлэн паровозо-хабсаралгын цехын залуу хүдэлмэришэн Лариса Мартюхина парти, правительствынгаа гартаһан тогтоолые бүримүһэн һайшаагаад, барилгын организацинуудай хүдэлмэридэхи дутагдалнуудые усадхаха эрилтэ табяа.

С. Черненко.

Шулуу хэрэглэнэ

Бичурын аймагай Ленинэй нэрэмжэтэ колхоз энэ жэлдэ барилгын хүдэлмэри үргэнөөр эрхилжэ байна. Эндэ байрын, малай барилганууд түргэнөөр хэгдэнэ.

Һаяхан 12 машинын багтаамжатай ехэ гараж баригдажа дүүргэгдээ. Һаяар үнеэдэй байра шулуугаар баригдажа эхилхэнь. Мүнөө шулуу зөөлгын хүдэлмэри хэгдэжэ байна.

О. Улзытуев.

Музей геологуудтай нягт[а] холбоотойгоор ажаллан[а]

Академик В. А. Обручевой нэрэ[м]жэтэ Кяхтын хизаар ороноо ш[...]жэлэлгын музей хүдэлмэреэ гео[ло]гуудтай нягта холбоотойгоор ябу[ул]на. Музей геологиин талаар [...] һайн материалтай юм. Тиин үнгэ[...] малтамалнуудые бэдэрэн олохо [эк]спедициин хүдэлмэрилэгшэдтэ [...] туһаламжа үзүүлдэг байна. Гео[ло]гууд өөһэдынгөө зүгһөө музей[...] малтамалнуудай һонирхолтой зүй[л]нүүдые үгэжэ, тэрэнэй фондые б[...]жуулдаг.

Элитэ эрдэмтэн В. А. Обру[чев] үшөө амиды байха үедөө Кяхт[...] музейдэ хада уулын шулуу, м[...]тамалнуудай 1000 гаран [...] бэлэглэһэн байгаа. Мүнөө [...] зүйлнүүдынь музейдэ табигдаа[...]. Академик В. А. Обручев музей[...] нягта холбоотой байһан юм. Т[...] өөрынгөө зохёолнуудые, һонирх[ол]той бэшэгүүдые эльгээдэг бай[...]. В. А. Обручевой наһа бараһа[н] удаа музейн коллектив тэрэнэй [...] бүүн профессор В. В. Обручев[...] холбоо барисаа байгуулаа һэн.

Һаяхан геолого-минералогичес[кэ] наукануудай доктор Т. М. Де[...] Кяхта город ерэхэдээ Владим[ир] Владимирович Обручевһоо тэрэ[...] эсэгынь барижа ябаһан хэды з[...] сэгүүдые, мүн Урал хадын ма[л]малнуудай 100 гаран экспонад[...]дые музейдэ бэлэг болгон аса[р]гөө. Эдэ экспонадууд акаде[мик] Обручевой Уралда эвакуацида б[айха] үедэнь 1942 ондо бэлэг бар[...]лагдаһан байгаа гэхэ. Эдэ ү[...] бэлэгүүд музейдэ табигдаха.

Геолого-минералогическа [нау]кануудай кандидадууд Г. Д. Ку[...]кин, В. М. Григорьев гэгшэд [...] лиин эхэер Кяхтада ошохо зүй[...] титономонит, берилла гэжэ ма[л]малнуудай һонирхолтой зүйлые [му]зейдэ үгэһэн байха юм.

Нүхэр Митрофановай хүтэ[лбэ]рилдэг геологоразведочнэ па[...] Кяхтын силлиманидай зүйлнүү[д] музейдэ үгэхөөр бэлэдхэл х[...] байна.

А. Сурм[...]

Октябриин 40 жэлэй ойдо

Мүнөөнэй Үшөөтэй

Хангай үндэр Хамар Дабаанай энгэрһээ эхи абажа, хадаһаа бууһан түргэн урасхаалта Үшөөтэйн горхон харьялан гүрлөөтэһөөр шанха урда зүг барин, Зэдын голдо шудхана.

Үргэн дэлюун, баян үлзы энэ нютаг элдин талын эмниг байхада элинсэг хулинсагайнгаа эрдэмтэ нэрые түүхын хуудаһануудта бэшүүлхэ байгаа гэжэ урда сагта хэншье таагаагүй. Таахадаашье тэрэнэй хэзээ ерэхэ золто үдэрые багсаагаагүй байгаа ха юм. Энэ хадаа буряадай түрүүшын эрдэмтэ Доржо Банзаровай түрэһэн нютаг гол...

Тэрэ сагта голой эхинһээ абаад, адаг хүрэтэрэнь эндэ тэндээ эб тобхон, орбон сорбон урса заахан гэртэй айлнуудай үрхэ тоноор унхигүйхэн һүлэмхи утаанай ууяха, хотошо нохойнуудай холо ойро «һон һон» гэлдэн хусахаһаа ондоо харагдаха, дуулдаха юумэн тэндэ байгаагүй һэн.

Дүшэн жэлэй саада тээ Үшөөтэйн зон үгытэй тулюур һуудалтай байгаа. Тэдэнэр үсөөхэн тэды баяд ноёдой барлаг зарса боложо, хоолойгоо тэжээхэ гү, үгышье һаа, үмсынгээ борохон ядуу ажалые хаража амидардаг һэн гэхэ.

Үшөөтэйн үнгэлиг һайхан газар дайдын үрэжэл ехэтэ хүрьһэн тэрэ сагта үмсын хэдэхэн малай-зүлгэдһэн болохоһоо өөрсэ, культурна ямаршье эдлэлгэ үзөөгүй, хагдаржа, хосоржо байгаа һэн ха. Юуб гэхэдэ, эндэхи хэдэн зуугаад айлай дүрбэнэй нэгэ хубинь таряашан нэрэтэй байба. Тиихэдээ хахад гү, эрхимынь 1—2 десятина таряа тэдэ айлнууд хэдэг байгаа.

— Мүнөө манай колхозой эзэлжэ байгаа газар дээрэ урдань 200 гектарһаа дээшэ тарилга хэгдээгүй юм һэн,—гэжэ Доржи Банзаровай нэрэмжэтэ колхозой түрүүлэгшын орлогшо Дамдин Дармаевич Дымчиков хөөрэнэ. Тэрэ мүртөө молхи модон анзаһаар газараа элдүүрилдэг байгаа.

Мүнөө Үшөөтэй нютаг танигдахаар бэшэ болоо. Совет засагай жэлнүүдтэ энэ нютагай экономико болон культура мандан бадараа. Нютагай зоной ажабайдал, ажаһуудал хэлэшэгүй ондоо болоо. Энэ хадаа Совет засагай аша габьягаар олгогдоһон туйлай ехэ хубилалта мүн болоно.

Колхозой тогтоһонһоо хойшо, Үшөөтэйн үргэн талын дунда үндэр сагаан байшангуудтай үзэсхэлэн һайхан тосхон тогтожо эхилээ. Мүнөө энэ тосхоной олон гудамжануудаар жэл бүхэндэ хэдэн арбаад шэнэ гэрнүүд жэрылдэн бодоно. Һуудал байдал, ажал хүдэлмэреэ хамтадхаһан, шэнэ ажабайдал зохёон байгуулжа байгаа эндэхи зон хамтынгаа ажалые хамаг хүсөөрөө хүгжөөн, амжалтын замда хүргэнэ.

Доржи Банзаровай нэрэмжэтэ хүдөө ажахын артель Зэдынгээ аймаг дотор томохон колхозуудай нэгэн болонхой. Тэрэнэй гүүртэ, отарануудта, 2 мянгаһаа нааша үхэр, 20 мянга шахуу хонин мүнөө тоологдоно. Эдэ һүрэг энхэрэг сэдьхэлтэй, элбэг гартай ажалша малшадай хүсөөр хүгжөөгдэнэ. Тиигэжэ һаба дүүрэн сагаан эдеэн дэлгэрүүлэгдэнэ, һүри сомоо нооһон багсалагдана, һүрэг олон мал гүрэндэ тушаагдана, худалдагдана. Энээгээр гүрэн түрынгөө урдахи нангин уялгануудаа колхозойхид дүүргэнэ.

Колхозой тарилгын талмай жэл ерэхэ тудам үргэдхэгдэнэ. Һүүлэй гурбан жэл соо шэнэ газар ехээр элдүүрилжэ, тарянайнь талмай 3600-гаад гектар болоо. Шэнэ газарай шэмэ абаһан алтан залаата арбай таряан жэл бүхэндэ халюуржа, баян ургаса үгэнэ. Эндэ тарилга, хуряалга бүхы дээрээ имагтал оньһото машинануудай хүсөөр хэгдэнэ.

Доржи Банзаровай нэрэмжэтэ колхоз һү һаалгаар аймаг дотороо түрүү һуури эзэлнэ. Энэ хадаа мал-ажалай продуктнуудай хүн бүхэндэ хүртэсын талаар США-е ойрын жэлнүүдтэ хүсэхэ гэһэн зорилгые артелиин малшадай бэелүүлжэ ороһон шухала гэршэнь мүн. Тэрэнэй түрүү зэргэдэ һаалишад Лубсанова, Цыбикова, Галсанова болон бусад ябана.

Хонин ажал хүгжөөлгэ колхозой эгээн ашагтай олзотой һалбаринь болонхой. «Хонин ажалые саашаданъ хүгжөөхэ, тэдэнһээ нооһо ехээр хайшалан абаха тухай» парти, правительствын хандалга Бэшэгтэй танилсаһан артелиин хонишод табанжэлэй эсэс хүрэтэр хонидойнгоо тоое 2,1 дахин олон болгохо, нооһо хайшалан абалгые 3 дахин ехэ болгохо гэһэн уялга абаа. Тэрэ уялгаа хэр зэргэ дүүргэжэ байһаниинь мүнөө 100 толгой эхэ хонин бүриһөө 100 ба дээшэ хурьга абаад байһан хонишод Санжа Ринчинов, Дашижап Идамжапов гэгшэдэй жэшээ дээрэ харагдана.

Артелиин гэшүүд үнэн сэхэ ажалаараа колхозойнгоо баялигые арьбадхана. Энэ колхоз миллионер болонхой. 1956 ондо тэрэнэй бүхы олзо доход 1.945 мянган түхэригтэ хүрэһэн байна. Тэрэ олзо артелиин гэшүүдтэ ажана тэнюун, шанга шадалтайгаар ажаһууха арга нүхэсэл олгоно. Доржи Банзаровай нэрэмжэтэ колхозой гэшүүд нёдондо ажалта үдэр бүхэндээ 5—6 түхэриг мүнгэ, олон килограмм таряа хубааһан байна. Колхозник Дамдин-Сурун Лубсановай бүлэ ажалта үдэрэйнгөө түлбэридэ 16500 түхэриг мүнгэ, 300 пүүд таряа, 18 пүүд хартаабха абаһан байха юм. Гадна энэ бүлэ эрхим ажалайнгаа түлөө хододоо шагналда хүртэнэ, ажалай нэмэлтэ түлбэри абадаг. Тиигэжэ нёдондо, нэгэ жэлэй туршада 1600 түхэриг мүнгэ, 2 тонно һү, нэгэ мал абаһан байгаа. Иимэ ехэ олзотой бүлэнүүд артелиин гэшүүдэй дунда олон.

Баян олзо, бардам һуудал колхознигуудай ажабайдалые шэмэглэнэ. Айл бүхэндэ шахуу радиоприёмник, патефон, элдэб машина, гоё гоё мебель болон бусад бии болоо. Мотоцикл, велосипедээр ябалга артелиин гэшүүдэй заншалда ороо. Тосхоной гудамжануудаар 50-яад мотоцикл таршаганалдан гүйлдэдэг. Тэдэнэйнь олохониинь гурба мөөритэй мотоцикл юм.

Дүшэн жэлэй урда тээ культурна нэгэшье газаргүй байһан энэ нютагта мүнөө 7 жэлэй һургуули, хүдөөгэй клуб, библиотекэ, медицинскэ пункт, хэдэн магазин хүдэлнэ.

Эндэ соёл гэгээрэлэй хүгжэхэ бүри эрдэм болбосоролтой хүнүүд олоор урган гарана. Дээдэ һургуули дүүргэһэн тосхоной 8—9 хүн республикын болон аймагайнгаа элдэб нютагуудаар, мүн колхоздоо хүдэлнэ. Тэрэшэлэн олон залуушуул дээдэ болон дунда һургуулинуудта һурана.

Агууехэ Октябриин социалистическэ революциин алдарта 40 жэлэй ойн болотор культурна болбосон түхэлтэй болгогдохоор энэ тосхон түхеэрэгдэжэ байна. Эндэ мүнөө жэл колхознигуудай гушаад шэнэ гэр баригдаа, хэды олон гэр шэнээр баригдажа байна. Правлениин байшан болон культурна гэгээрэлэй гэр байранууд һэльбэгдэн заһагдана. Тосхоной дунда спортивна талмайтай, сэсэрлиг модотой сквер баригдажа эхилээ. Тэндэнь удаадахи жэлнүүдтэ буряадай түрүүшын эрдэмтэ Доржи Банзаровай памятник бодхоогдохоор хараалагдана.

Коммунистическэ партиин сэсэн мэргэн ленинскэ политикын аша үрэнь инмэл даа! Үшөөтэй нютагтал адляар манай республикын бүхы хүдөө нютагууд Совет засагай жэлнүүдтэ хүгжэн һалбаржа, культурна, баян дэлгэр байдалтай болонхой.

Н. Цыбенов.

ОЛОНДО ХҮНДЭТЭЙ ХИРУРГ

Үргэн ехэ сонхонуудтай һарүүл уужам зал руу үглөөнэй наран орожо, гэрэлтүүлнэ. Операци хэдэг столой ялагар сагаан түмэртэ тудахадаа, наранай туяа халюухайдаһан шэнги сэнхирээр будадэһэн ханада тудажа, арюун һайхан үнгэ оруулна. Таһалга соо хон жэн. Гансал докторой хэрэгсэлнүүд һуури һууридаа табигдажа жэнгирнэ. Операци мэнэ эхилхээ байна ха гэжэ мэдэхээр.

Стол дээрэ үбшэн хүн хэбтэнэ. Тойроод сагаан халааддуудые үмдэһэн, сагаан бүдөөр хамар, амаяа хааһан хүнүүд зогсоно. Операци хэдэг стол дээрэ нэгэ жэгдэхэн һарүүл гэрэл хажуу тээхи электрическэ лампаһаань сасарна.

Эрдэн Раднаевич операци хэхэ урдаһаа хүнэйнгөө ямараар үбшэлһэниие ухаагай соогоо бодожо үзөөд, ямар хэмжүүрнүүдые уудалжа бэдэрхээ мүн лэ ухаан соогоо тодолно. Операци хэжэ байхада элдэбын хубилалта боложо болохо байна. Яахадааб гэхэдэ, хүнэй бэе гээшэ айхабтар орёо түбэгтэй, нугалбари худхаляатай юм бэшүү. Тиимэһээ хүнэй үбшэниие бэдэрхээ зориһон хирургын замда ангидханай заагдаһан тусхай харгы тэмдэгүүд байдаггүй, үбшэн газар тэндэ энддэ гэжэ тиимэ тодорхойгоор зааагдадаггүй байхадаа болодог ха юм. Имагтал хирургын һонор эрдэм һургуули, нарин нягта шадабари шаардагдажа, үбшэниинь яндайса мэдэгдэгынь, үнинэй операци хэжэ байһан дүй дүршэлынь орёо бэрхэтэй олон замые дабаха, зориһон зорилгоо бэелүүлхэ арга олгодог байна бэшэ.

Зай, отологдохо газаршье мэдээтэй болгогдожо, Раднаев хурса хутагаяа гартаа абана. Агшан зуурахан абан зогсоһонойнгоо һүүлээр хурса утагынгаа эрсэр хүнэй арһые хаха зүсэнэ. Тиин мэгдэн һандангүй, гаарынгаа халташье шэшэрүүлэнгүй ойлгосотой мэргэнээр саашань отолжо, үбшэн газарыень уудалан олоно. Гараа дүг-даг гүүлэнгүй, айхабтар уян хүдэлэсэтэй артист мэтэ саргалан намжаагаар операцияа хэжэ дүүргэнэ...

Эрдэн Раднаевич Раднаев багаһаа хойшо хурса бэрхэ хүбүүн байгаа, һургуули һударта ябаад, 1927 ондо Москвагай нэгэдэхи университедэй медицинскэ факультет амжалтатайгаар дүүргээ бэлэй. Институтта һуража, эрдэм бэлигээр хуягжаад, Эрдэн Раднаевич бусад хирургнуудтай хамта залуу совет гүрэндэ эгээн ехэ туһатай газарта хүдэлмэрилхэсэ мордоо бэлэй.

Улан-Удэ городой областной больницын ахалагша врач хирургаар хоёр-гурбан жэл хүдэлмэрилһэнэйнгөө һүүлээр, Эрдэн Раднаевич Москва ошожо, дүүргэжэ гараһан институдайнгаа дэргэдэ аспирантурада һуралсаһан байгаа.

1934 ондо нүхэр Раднаев аспирантураяа дүүргэжэ ерээд, тэрэ гэһэнһээ хойшо мүнөө болотор таһалгагүйгөөр Бурят-Монголойнгоо элүүрые хамгаалгада ажаллажа байна.

Эсэгэ ороноо хамгаалгын дайнай үедэ Э. Р. Раднаев айхабтар ехэ эмнэлдэхэхы хүдэлмэри ябуулаа һэн. Тэрэ үедэ БМАССР-эй Элүүрые хамгаалгын министерствын эвакогоспиталиин таһагай ахалагша хирургаар хүдэлмэрилөө бэлэй. Мүн дайнайшье һүүлээр Эрдэн Раднаев хамаг бэлиг шадабаряа хүн зоной элүүр энхэ ябаха хэрэгтэ зорюулһан байгаа, зорюулнашье. Республикынгаа хирургнуудые хүтэлбэрилхынгөө хажуугаар хүнэй үбшэлһэн газарта яаралтайгаар ошожо, операци хэдэг, врачуудта горьтой туһаламжа үзүүлдэг байна. Тэрэнһээ гадна, Эрдэн Раднаевич олониитын

хүдэлмэридэ эдэбхи хэшээлтэйгээр хабаададаг.

Эрдэн Раднаевич өөрынгөө олон жэлэй дүй дүршэлые, эрдэм бэлигээ аймагуудай больницануудта хирургаар хүдэлмэрилжэ байһан залуу мэргэжэлтэдтэ дамжуулжа үгэдэг байна. Эрдэн Раднаевич үбшэнэй шалтагаанииие айхабтар тодо һонороор мэдэжэ, ямар аргаар эмшэлхээ лаб һайнаар мэдэдэгшье һаа, операци хэхэ айхабтар нарин нягта аргатайшье һаа, суг хүдэлжэ байһан врачуудтаяа тус үбшэнтэндэ ямар операци хэхэб гэжэ зүбшэдэг, һанамжыень дууладаг байха юм.

Байгша оной май һарада Эрдэн Раднаевич хирургическа таһагайнгаа хүдэлмэрилэгшэдтэй нэгэ иимэ удхатай зүбшөөл хэһэн байгаа. Юун бэ гэхэдэ, Володя Т. гэжэ хүбүүн ойлгомторгүй хоротой юумэ залгижа, улаан хоолойгоо галдуулһан байгаа. Элдэб эм уухадань ямаршье туһа болобогүй. Һүүлэй һүүлдэ улаан хоолойнь бүтүүршоо бэлэй. Тиин буйлуулагдаһан эдеэ хүбүүнэй хото руу сэхэ оруулха ушартай болгдоо һэн. Тиигэжэ, хүбүүн амиды үлэһэн байгаа. Зүгөөр тэрэ хүбүүндэ шэнэ улаан хоолой хэхэ ушартай болоо бшуу. Ямар юумээр хэхэб? Яагаад тэрэниие байрадань табихаб?—гэхэ мэтээр Эрдэн Раднаевич врачуудтаяа зүбшөө бэлэй. Хэнэйшье мэдэхээр үбсүү, сээжэ болон улаан хоолойе отолжо эмшэлхэ талаар һүүлэй арбан жэлэй туршада, яһала хүдэлмэри хэгдэһэн байгаа. Теэд, мүртэй амжалта туйлагдаагүй һэн. Тиихэдэ багахан хүбүүхэйдэ операци хэхэнь бүришье һаа бэрхэтэй хэрэг байгаа бшуу. Тиибэшье, Э. Р. Раднаев болон тэрэнтэй суг хүдэлдэг врачнар операци хэхэ гэжэ шиидэбэ. Энэ операци айхабтар ехэ харюусалгатай байһан юм. Эрдэн Раднаевичын туһалагшад туйлай ехэ анхаралтайгаар операци хэгшэдэ туһална. Хэлэшэгүй бэрхээр, нягта наринаар операци хэгдэнэ. Хүбүүхэйдэ шэнэ улаан хоолой залгагдажа, ами наһаниинь абарагдаба.

Иимэрхүүгээр тоолоо һаа, хэдэн олон операци хэгдэжэ, хэдэн олон үбшэнтэн элүүр болоод ажал хүдэлмэриеэ хэжэ, абарагша хирургдаа баяр хүргэжэ бэшэг бэшэжэ байдаг.

Гушан жэлэй туршада хирургаар хүдэлмэрилхэ үедөө Эрдэн Раднаевич Раднаев хори мянгаһаа үлүүтэй операци хэһэн байха юм. Алдар нэрэнь имагтал манай республикын ажалшадай дунда таранхай бэшэ, мүн манай үргэн дэлгэр Союз соо мэдээжэ болонхой. Эрдэн Раднаевич хүдөө аймагуудташье ниидэжэ ошоод, хүнүүдэй ами наһые абардаг байха юм.

1949 ондо Э. Р. Раднаев БМАССР-эй Элүүрые хамгаалгын министерствын ахалагша хирургаар томилогдоо һэн. Тэрэ гэһэнһээ хойшо баян дүй дүршэлтэй, эмхидхэхы шадабаритай, үнинэй врач айхабтар ехэ хүсэл зоригтойгоор, эршэ абьяастайгаар республикынгаа хирургическа албые толгойлжо байна.

Эрдэн Раднаевич Раднаев томохон научна хүдэлмэрилэгшэ байха юм. Улан-Удэ городто бэшэһэн «Суухын хахаралга» (1941 он) гэһэн научна хүдэлмэриингөө түлөө Э. Р. Раднаев медицинскэ наукануудай кандидат гэһэн эрдэмэй нэрэзэргэдэ хүртэһэн байха юм. Эсэгэ ороноо хамгаалгын Агууехэ дайнай жэлнүүдтэ шархатаһан хүнүүдые аргалһанайнгаа, адаглан хараһанайнгаа эсэстэ баһа горьтой хүдэлмэри бэшэһэн байгаа. Тэндэ Эрдэн Раднаевич Раднаев дайнай үедэ шархатагшадай эмнэлгэ эмхидхэһэн ехэхэн дүй дүршэлөө үргэнөөр харуулһан байха юм. Мүн хажуугаарнь дайнда шархатагшадай шархынь хожомоо һэдэрхэдэ, дахинаа эмшэлһэн ушарые шудалһан байха юм. Нүхэр Раднаев хирургическа элдэб темээр арбан дүрбэн научна хүдэлмэри бэшэжэ хэблэн гаргаа. Тиихэдэ бэшэгдэһэн табан хүдэлмэринь үшөө хэблэгдээгүй байһаар.

Тунхаришагүй эрхим ажалайнгаа түлөө Эрдэн Раднаевич 1946 ондо Улаан одоной орденоор, 1948 ондо Ажалай улаан тугай орденоор шагнагдаа бэлэй. Тэрэнэй урда дүрбэн медальда хүртэһэн байха юм. 1945 оной мартын 6-да Э. Р. Раднаевта «БМАССР-эй габьяата врач» гэһэн хүндэтэ нэрэзэргэ олгогдоо һэн. Удаа тээнь РСФСР-эй габьяата врач болоо бэлэй.

Эрдэн Раднаевич Раднаевай түрэһөөр жара наһанайнь, врачебнэ, научна болон олониитын ажал ябуулгынь гушан жэлэй ойтой дашарамдуулан, манай социалистическэ Эхэ ороной ажалшан арад зоной аша туһада хубитаяа оруулхыень үнэн зүрхэнһөө тэрээндэ хүсэгдэнэ.

М. Петушинов,
медицинскэ наукануудай кандидат.

Һүүлшын почтоһоо

Механизаторнуудай һайн үүсхэл

Үбһэ тэжээл бэлэдхэлгын хүдэлмэри түлэг дундаа ябуулагдажа байна. Үбһэ сабшаха, хуряаха, һүрилхын хажуугаар силос даралга үргэнөөр ябуулагдаха зэргэтэй. Силосые хээрын ногоогооршье, тариһан ургамалай эшээршье дарахада болохо. Мүнөө жэлдэ үнеэн бүхэндэ 10 тонноһоо бага бэшээр силос дараха зорилго колхоз, совхоз бүхэнэй үмэнэ табигданхай. Энэ зорилго бэелүүлхын тулада колхознигууд болон механизаторнууд бүхы арга боломжо хэрэглэхэ байна.

Машинно-тракторна станцинуудай механизаторнууд үбһэ тэжээл бэлэдхэхэ хүдэлмэриие оньһожоруулхын тулада бүхы хүсэеэ зорюулжа, гаргаша багаар хээд, силос ехээр дарахын түлөө тэмсэнэ. Энэ талаар Түнхэнэй аймагай Хэрэнэй МТС-эй механизаторнуудай хэжэ байһан хүдэлмэри тухай «Красное Знамя» гэжэ аймагай газетэ бэшээ. МТС-эй директор Антоненко түрүүтэй эндэхи механизаторнууд силоснэ культура хуряажа хэршэдэг «СК-2-6» гэжэ комбайные заал һаа томо эшэтэй ургамал хуряалгада хэрэглэхэ бэшэ, харин жэжэхэнүүд эшэтэй ногоо хуряагаад хэршэжэ болохо гэжэ харуулба. Тиихэ мүртөө силос хэршэдэг машина хэрэглэгшэдэ орходоо һураггүй үсөөн хүдэлмэришэд ябаха. Мүн силос һайн шанартайгаар дараглаха байна.

«Силос хэршэдэг машина бүхэли үдэр соо 21 тонно ногоо хэршэхэ, тиимэ мүртөө шэнэ агрегадтамнай орходоо хүдэлмэришэд гурба дахин олон хэрэгтэй болоно. Үшөө мори унаа хэрэглэнгүй аргагүй байдаг. Иимэл агрегат хүсэлдүүлжэ гаргаябди» гэжэ МТС-эй директор Антоненко механизаторнуудта хандаба гээд газетэ бэшэнэ.

Энэ агрегадаа иигэжэ эмхидхээ: дээрэ дурсагдагша комбайн, «КДП» трактор, хоёр самосвал машина. Агрегадта долоон хүн ябаха. Иигэжэ агрегадаа хүсэлдүүлээд, хэрэнэйхид хүнэй тухай үндэрөөр ургаһан хара таряан овёс хоёрые холижо тариһан полидо хүдэлжэ эхилээ һэн. Энэ полидо гурбан саг тухай хүдэлөөд байхадаа тус агрегадайхид 35 тонно силос дараһан байгаа. Удаадахи үдэрынь энэ нүхэеэ бүглөөд, дээрэһээнь шабар хээд уһа адхаһаниинь наранда хатаад таһа бүглэгдөө. Ямаршье хии һалхин энээн руу орохогүй. «Путь Ленина» колхозой үнеэд одоол һайн гэтшын шэмэтэ тэжээл энэ нүхэнһөө эдихэ байха.

Энэ агрегадаар силос дарахада юугээрээ һайн бэ гэхэдэ, нэгэдэхеэр, хүн үсөөн хэрэгтэй. Хоёрдохёор, сабшагдаһан ногоон наранда шарагдажа наршиижа муудангүй тэрэ дороо хэршэгдээд, нүхэн руу хэгдэхэдээ, һайн шанартай силос болодог.

Хэрэнэй механизаторнуудай энэ үүсхэл һайшаалтай. Энээниие хаа хаанагүй хэрэглэмээр байна.

Брянск. Булад шудхалгын заводто 140 хүсэтэй туршалгын түрүүшын хоёр гусеничнэ трактор хабсаргагдаба. Иимэ тракторнууд мүнөө жэлдэ энэ заводто олоороо бүтээгдэдэг болохонь. Тракторнуудые бүтээхын тулада механическа болон хабсаралгын цехүүдтэй шэнэ байшан заводто баригдаа.

ЗУРАГ ДЭЭРЭ: Брянскын булад шудхалгын заводто хабсаргагдаһан 140 хүсэтэ тракторнууд харуулагдана.

ТАСС-эй фотохронико.

Һур харбаан—үнинэй спорт

Һур харбаан—эртэ урда сагай хүн түрэлтэнэй эгээл түрүүшын спорт байжа магадгүй, үгышье һаа, тэрэ сагай тон һонирхолтой, орон бүхэндэ дэлгэрһэн спортын нэгэниинь болоно. Египтянинууд, японгууд ба турогууд номо һаадагаар һайнаар харбадаг зон гэжэ тоологдодог байгаа. Урда сагта Искандер гэжэ нэрэтэй турог яһанай нэгэ хүн холые харбалгаар үзэгдөө дуулдаагүй рекорд туйлаһан юм. Тэрэнэй годлинь аяар 1400 метр шахуу зайда хиидэһэн гэхэ. Энээнэйнгээ түлөө энэ хүн султан-хаантай сугтаа һуужа эдеэлхэ хайрада хүртэһэн байгаа. Мүнөө һаань энэ хүниие һур харбалгаар дээдэ мэргэжэлтэдэй тоодо оруулха һэн.

Һур харбалгаар эгээл түрүүшын бүлгэм Пиза гэжэ Италиин городто X зуунжэлдэ эмхидхэгдэһэн байгаа. 1603 онһоо эхилжэ, Эдинбургда (Шотланди) жэл бүхэндэ һур харбалгаар мүрысөөн болодог заншалтай юм.

Тэрэ гэһээр мүнөө болотор Швейцарида, Англида, Италида һур харбалгаар таһалгаряагүй мүрысөөн болоно. 1908, 1920 онуудта болоһон олимпийскэ нааданай программа соо һур харбаан оролсоһон юм. Энэ һонирхолтой спорт тиимэшье үни болонгүй уласхоорондын олимпийскэ нааданда оруулагдаха бээ гэжэ этигэнэб.

Һур харбалгаар уласхоорондын федераци (ФИТА) 1931 ондо эмхидхэгдэһэн байгаа. Мүн тэрэ жэлдэ дэлхэй дээрэ тус спортоор түрүү һуури эзэлхын түлөө чемпионат болоо һэн. Дэлхэйн бүхы түбинүүдые түлөөлһэн 26 орон мүнөө үедэ федерациин гэшүүн боложо оронхой. Советскэ Союз доторшье һур харбаан үргэнөөр дэлгэржэ, уданшьегүй СССР-эй һур харбаашад ФИТА-гэй гэшүүд болохо бээ гэжэ найданаб.

Һур харбаа «гэр бүлын» спорт гэжэ нэрлэжэ болохо юм. Эрэшүүлшье, эхэнэршье һайнаар һур харбажа шадаха байна. Июль һарада Швеци дотор түрүү һуури эзэлхын түлөө болоһон мүрысөөндэ дүшөөд айл гэр бүлөөрөө хабаадалсаба. Мүнөө Москвадашье, жэшээнь, Чехословакиһаа ерэһэн Бржизанар гэжэ үбгэ һамган хоёр һур харбаха байна.

Залуушуулай хани ёһоной III нааданай программа соо оруулагдаһан һур харбаан Советскэ Союзда түрүүшынхеэ эмхидхэгдэхэнь. Энэ нааданай һайнаар бэлэдхэгдэһэн байһанда би ехээр баясанаб.

Танай орон дээгүүр ниидэхэ үедөө үргэн уужам тала дайдыетнай хараад, һур харбаха газар одоол энэ байна ха юм гэжэ ойндоо оруулааб. Һур харбажа эхилһэн хүндэ эндэ тусхай талмай хэрэггүй байха! Дэлхэй дээрэ түрүү һуури эзэлхын түлөө мүрысөөндэ Советскэ һур харбагшадые амаршалхаяа хүлеэжэ байнаб.

Москвада түрүүшынхеэ ерэбэб. Түбхын түрүүндэ городойтнай үргэн ехэнь, гоё һайханиинь намай гайхуулба. Би ород хэлэ мэдэхэгүй байһан дээрэһээ аягүйрхэбэб. Теэд, Москвагай олон зон англи хэлэ мэдэдэг байба. Тиимэһээ би ямаршье бэрхэшээлтэй ушарнагүйб.

Хүнүүд намай Швециһээ ерээ гэжэ мэдэхэдээ хани ёһоор энеэбхилнэ. СССР-эй түб хотодо хариһаа ерэһэн айлшаниие халуунаар угтажа абана.

Л. Экгерн,
һур харбалгаар уласхоорондын федерациин нарин дарга.
(«Известия» газетын августын 4-нэй номерһоо абтаба).

Түрүүшымнай алхам

Үнгэрэгшэ хабартаа манай совхоз эмхидхэгдэһэн байна. Тиигээд малайнгаа үбэлжэлгые бараг һайнаар үнгэргөөд, хабарай тарилга дүүргэжэ, мүнөө ниитынгээ малда үбһэ тэжээл бэлэдхэжэ байнабди. Манай һарануудта малнай таргалжа, һү һаалимнай дээшэлжэ байна. Һү, мяха, тоһоной хүн бүхэндэ үйлэдбэрилэлгэ талаар Америкын Холбоото Штадуудые ойрын жэлнүүдтэ хүсэжэ гүйсэхэ тухай түрэл Коммунистическэ партиингаа түүхэтэ удхашанартай зорилго табяад байхада, манай совхозойхид бүри урма зориг орон, солдосо хэшээл ехэтэйгээр ажаллажа байна. Энэ түүхэтэ удхашанартай зорилгын табигдахада, совхозой хүдэлмэришэд 1960 ондо хонидойнгоо тоо толгойе 40 мянгада хүргэхэ гэһэн социалистическэ уялга абаһан байгаа. Хониднай иигэжэ олшорходоо 1956 онойхидо орходоо 4,6 дахинаар олошорхо болоно. Ондоо тээһээ хонидые асарха бэшэ, өөһэдынгөө түлөөр хонидоо үсхэхэ, үүлтэрыень һайжаруулха байнабди. 1960 ондо нёдондонойхидо орходоо 6 дахин шахуу ехэ ноосо хайшалдаг болохоор, тиихэдэ 1956 ондо хонин бүриһөө 1,7 килограмм ноосо хайшалагдаһан байгаа һаа, 1960 ондо 3,3 килограмм хайшалагдахаар хараалагдаба. Тиигэжэ 1960 ондо гүрэндөө 1092 центнер нарин, нарибтар ноосо тушааха байнабди.

Элдүүриингээ баян газарые зүбөөр, ашаг ехэтэйгээр хэрэглэхэ шухала зорилго табигдана. 1960 ондо элдүүриин газарай 100 гектар бүхэндэ 373 килограмм ноосо абтаха юм. Харин 1956 ондо зуун гектар бүридэ оройдоол 52 килограмм абтаһан байгаа. 1960 ондо 4 мянган центнер хүрэтэр гахайн мяха абахабди.

Эдэ жэлнүүдтэ мүн һү ехээр һаадаг болохо хэрэгтэ онсо анхарал табигдаха. 1960 ондо хамта 16200 центнер һүн һаагдахаар түсэблэгдөө. Мүнөө жэлдэ үнеэн бүриһөө дунда зэргээр 2 мянган килограмм һүн һаагдаха юм. Тиигэжэ нёдондонойхидо орходоо үнеэн бүриһөө 1100 килограмм һүн ехээр һаагдаха болобо.

Мүнөө зундаа һү ехээр һаахын түлөө һаалишадаймнай дунда социалистическэ мүрысөөн үргэнөөр дэлгэрбэ. Тиигэжэ мүнөө үнеэн бүриһөө үдэртөө 10 килограмм, заримдаа үшөө дээшэшье һү һаанабди.

Совхозоймнай зарим түрүү һаалишад жэлэй эхинһээ хойшо 2 мянга гаран литр һү һаагаа.

Иигэжэ бидэнэр тодорхой түсэб зорилгонуудые урдаа табяад, ажаллажа байнабди. Хараалһан эдэ бүхы хэмжээ-ябуулгануудаа амжалтатайгаар бэелүүлхэ арга боломжо манайда бии гү? Хүсэд бии. Урдань, совхоз болохоһоо түрүүн, эндэхи колхозууд илангаяа хонин ажалаараа ехээр гээгдэжэ ябадаг байһан юм. Гээгдэлһээ гарахын тулада совхозой дирекци болон партийнэ организаци хэдэ хэдэн хэмжээ-ябуулгануудые хараалаад, бэелүүлжэ байна. Энээнэй ашаар мүнөө жэл түл абалга бараг һайнаар үнгэрөө. 100 эхэ хонин бүриһөө дунда зэргээр 92 хурьган абтажа түлжүүлэгдэбэ. Мүнөө жэл бидэнэр январь, февраль һаранyудта хурьгалһан мянга гаран хонидоо шэнэ жэлэй гаратар хэнзэлүүлхээр искусственна аргаар үрэжүүлбэбди. Үбэл хурьгалуулагдахаар мүнөө хамта 1700-гаад хонин искусственна аргаар үрэжүүлэгдээд байна. Сентябриин 15 болотор хамта 4 мянган хонин ороондо оруулагдахань. Иигэжэ бидэнэр мүнөө жэлдэ олонхи хурьгадаа үбэлэй һарануудта абахамнай. Хонидые үбэл хурьгалуулхада али али талаараа һайн байһаниинь нютаг бүридэ элирүүлэгдээ. Ороондо оруулхынгаа урда тээ эхэ хонидтоо һайн ногоотой бэлшээринүүдые таһалжа үгэһэн, таряа талханай зүйл эдюулдэг болоһон байнабди. Хусанууд эртээнһээ һайн харууһа, эдеэлүүлгэндэ табигдажа бэлдэгдээ һэн. Технигүүд-үрэжүүлэгшэднай 2—3 жэлдэ хүдэлжэ байһан дүршэлтэй хүнүүд юм. Тиигээд хонидоо июнь һарын хуушаар үрэжүүлжэ захалаа һэмди.

Манай совхоз гол түлэб хонин ажалтай байһан туладань хонидойнгоо үүлтэрые түргэнөөр һайжаруулха гээшэ манай шухала зорилгонуудай нэгэн болоно. Хонидой үүлтэр һайжаруулха хүдэлмэриие зоотехническэ бүхы заабариин ёһоор, шадамараар ябуулха хэрэгтэй. Имагтал эрхим үүлтэрэй элитнэ классай хусануудай үрөөр хонидоо искусственна аргаар үрэжүүлжэ, ойрын жэлнүүдтэ хонин һүрэгэйнгөө үүлтэрые һайжаруулха зорилготойбди. Мүнөө жэл гол түлэб элитнэ классай хусанууд хэрэглэгдээ.

Үбһэ тэжээл илангаяа шэмэтэ тэжээл ехээр бэлдэжэ абадаг болоогүй һаа, хонидые түргэнөөр үсхэхын аргагүй. Энэ талаар урдань манай эндэ ехэ бэрхэшээлнүүд ушардаг байһан юм. Хонид тэжээл багаар эдижэ байхадаа, ехээр туражa ондо оролог байгаа. Хонидто бага сага бүдүүн тэжээл үгтэдэгшье һаа, шэмэтэ тэжээл, талха таряанай зүйл оройдоо тооной эдюулэгдэдэггүй байһан юм.

Хонин ажал хүгжөөхэ тухай тогтоол соогоо партиин Централына Комитет, СССР-эй Министрнүүдэй Совет хонидто, илангаяа эхэ хонидто, хурьгадта бүдүүн тэжээлһээ гадна, шэмэтэ тэжээл, талха таряанай зүйл эдюулдэг болохо гэжэ зааһан байгаа. Манай совхоз элдүүриин яһала ехэ газартай. Тооложо үзөөд байхада, 1960 ондо хонидоо 40 мянган толгой болгоодшье байхадаа, ондоо тээһээ тэжээл абалтагүй, өөһэдынгөө хүсөөр малдаа элдэб янзын тэжээл бэлдэжэ шадаха байнабди. Зүгөөр, энэнэй тулада шэнэ газар элдүүрилжэ, хахалагдадаг газараа жэл бүри үргэдхэжэ байха хэрэгтэй. 1960 он болотор 3 мянгаад гектар шэнэ газар хахалагдахаар хараалагдана. Тэрээнһээ гадна, 1200-гаад гектар сабшалангай газар һайжаруулагдаха юм. Иигэжэ бидэнэр малаа бүдүүншье, шэмэтэшье тэжээлээр, талха таряагаар гүйсэд хангаха аргатайбди. Жэлдээ хонин бүридэ 400 килограмм бүдүүн, 200 килограмм шэмэтэ тэжээл, 30 килограмм талха таряа бэлдэдэг болохобди.

Мүнөө жэлдэ бидэнэр 500 гектарта силоснэ культурануудые, тэрэ тоодо 400 гектарта кукуруза таряабди. Үргэлжэ ехэ полинуудта—800-гаад гектар дээрэ зелёнко таригдаа. 3500 гектар сабшалангайнгаа газарай 2350-яад гектарыень уһалаабди. Тиихэдэ 60 гектар газарта шэнэ үтэг хэгдэһэн байна. Үтэг хэһэн сабшалан дээрэ гектар бүридэ 14 тонно хониной хоргооһо адхажа тараһан, газарайнь хүрьһэн руу һайса оруулһан, уһалһан байнабди.

Шэмэтэ тэжээл шанар һайнтайгаар даража абахын тула силоснэ барилгануудые олоор бэлдэхэ хэрэгтэй. Энэ талаар мүнөө зундаа нилээд ехэ хүдэлмэри хэгдэбэ.

Хонидой байра муутайбди. Ойрын жэлнүүдтэ хонидтоо типовой һайн байранyудые олоор бариха хэрэгтэй. Урдань манай эндэ малай, тэрэ тоодо хонидой байранууд дан ехэ гарзатайгаар, хэрэгтэ хэрэггүй үлүү гаргашануудтайгаар баригдадаг байгаа юм. Жэшээлхэдэ, манай совхоздо хонидой нэгэ байра шифереэр хушагдаһан, нүгөөдэ нэгэ байрада шулуугаар һуури татагдаһан байна. Иигэжэ үнэ сэн ехэтэйгээр хушаха. Һуури татаха гээшэ бүтэхэгүй байгаа. Энэ алдуугаа мэдэржэ, мүнөө бидэнэр хоёр мянган хонидой байха хоёр байрые элдэб үлүү дутуу юумэгүйгөөр, юрэ тааруугаар барижа байнабди. Мүнөө жэл бүхы хониднай барагсаан һайнаар түхеэрэгдэһэн байрануудта оруулагдахань. Саашадаа хонидой типовой һайн байранууд жэл бүри баригдажа байха.

Мүнөө зундаа хонидойнгоо ноосые хайшалжа, хүдэлмэриингөө түрүүшын дүнгүүдые гаргабабди. Ноосо хайшалха талаар абаһан уялгамнай дүүргэгдээ. Хонин бүриһөө 2,1 килограмм ноосон хайшалагдажа, хамта 193 центнер ноосон гүрэндэ тушаагдаба. Харин түсэбөөрөө хадаа хонин бүриһөө 2 килограмм ноосо хайшалжа, 178 центнер гүрэндэ тушааха ёһотой һэмди.

Түрүүшын жэлэй дүнгүүд дээрэһээ харахада, мүн саашанхи арга боломжонуудаа тооложо үзэхэдэ, 1960 он болотор хонидоо үсхэхэ, ноосо хайшалалгые дээшэлүүлхэ талаар абаһан социалистическэ уялгаяа амжалтатайгаар дүүргэхэ байнабди. Совхозоймнай хүдэлмэришэдэй урма зоригынь, оролдолго хэшээлынь ехэ. Хонидоо түргэнөөр үсхэжэ, ойрын жэлнүүдтэ гүрэндөө эрхим шанартай ноосо хэдэн дахин ехээр үгэдэг болохо гэһэн зорилготойгоор хүн бүхэн ажаллана. Дүй дүршэл ехэтэй, үнэн сэхээр ажалладаг хонишод манайда олон. Жэшээлхэдэ, хонин ажалда 10—15 жэлдэ хүдэлмэрилжэ байһан хонишод Б. Мункуева, З. Санжиева, Д. Цырендоржиева, Цыбудеев, Цыбенов болон бусад олон дүй дүршэлтэй хонишод бии. Үнэн сэхээр ажалладаг хүнүүд салин хүлһэ ехээр абана. Жэшээлхэдэ, һаалишад Дулма Гармаева, Чимитцу Эрдынеева, гахайшан Лукерья Малкова гэгшэд һарадаа мянгаад түхэриг абадаг байна.

Манай хүдэлмэридэ мүн дутуу дундануудбии юм. Совхозоймнай малшадай дунда культурно-гэгээрэлэй хүдэлмэри һулаар табигданхай, хүдэлмэришэд худалдаа наймаагаар, культурно-ажаһуудалаар мууса хангагдана. Хилээмэ, сай гэхэ мэтын эдеэ хоолой шухала хэрэгтэй зүйлнүүд магазинуудтамнай заримдаа дутадаг байха юм. Саг сагтаа кино харуулагданагүй. Эдэ дутагдалнуудые усадхаха тушаа культурно-гэгээрэлэй, худалдаа наймаанай организацинууд шухала хэмжээ абаха ёһотой. Мүнөө тэжээл бэлэдхэлэй халуун хүдэлмэриин ябажа байха үедэ ажалшадта хүдэлмэриин, ажаһуудалай зохид һайн арга нүхэсэл бии болгожо үгэхэ шухала.

Мүнөө жэл сабшалангай ургаса һайн. Гектар бүриһөө дунда зэргээр 10 центнер, зарим газарнуудһаа 15—20 центнер үбһэн хуряагдана. Сабшалангайнгаа гурбанай нэгэ хубиһаа ехэнхиие сабшаад байнабди. Һүүлэй үедэ бороо ехээр орожо, тармалга нэгэ бага удаараа. Наратай дулаан үдэрнүүдэй боложо захаламсаар тармалгые үргэнөөр ябуулжа, үбһөө шанар һайнтайгаар хуряажа абаха гээшэ манай шухала зорилго болоно.

Иигэжэ манай шэнэ совхозойхид урдаа ехэ зорилго табяад, эдэ үдэрнүүдтэ малдаа элбэг ехэ тэжээл бэлдэжэ абахын, малайнгаа ашаг шэмые дээшэлүүлхын түлөө хүсэ шадалаа гамнангүй оролдожо байна.

Б. ЮМСУНОВ, Бичурын совхозой директор.

Москвада болоҗо байгаа Бүхэдэлхэйн залуушуулай, студентнэрэй VI фестиваль

Бүхэдэлхэйн залуушуул, студентнэрэй VI фестивалиин 11-дэхи үдэрынь эндэ сугларһан 5 түбиин хүбүүд, басагадай зүрхэндэ үни удаан мартагдашагүй гайхамшаг событинуудаар дүүрэнхэй.

Үни холын сагһаа хойшо бүхы арадууд ургаса хураалгын дүүрэлтын һайндэрые тэмдэглэдэг заншалтай юм. Газар элдүүрилдэг ажалшад энэ үдэр баян дэлгэрээр хурааһан шэниисын алтан боолто, баян барсагар виноград болон банануудай үрэ хабтагар сагаан хүбэн, барайгар, боб, кофе гэхэ мэтээр һайндэрээ шэмэдэг, гоёодог гээшэ. Бүхы түбиин арадууд газар элдүүрилэгшын, малшадай, загаһа баригшын, сад сэсэрлиг ургуулагшын болон сэсэг таригшын ажалай дүнгые тэмдэглэн, намар бүри һайндэрлэдэг байна.

Мүнөө жэлдэ зуу гаран оронһоо ерэһэн хүдөөгэй залуушуул Москвада Хүдөө ажахын Бүхэсоюзна выставкэдэ суглараад, энэ һайндэрые тэмдэглээ. Августын 7-ной үдэшэлэн фестивалиин олон мянган делегадууд, мүн москвагайхид үзэсхэлэнтэ һайхан сэсэрлиг город соо сугларба. Элдэб олон хэлэнүүд дээрээ хүбүүд, басагад сугларагша айлшадые үүдэндэ угтан байжа амаршална. Айлшан бүхэниие басагад үрэ жэмэсээр хүндэлнэ, сэсэгүүдые барюулна.

Гоё һайхан хүгжэм зэдэлжэ, һайндэрэй эхилһэн тухай мэдүүлнэ. Павильонуудай үүдэнүүд нээгдэжэ, союзна республиканудай залуушуул тэндэһээнь гараад, хилын саанахи айлшадтай болон москвагайхидтай ниилэн хүдхалдана.

Российска Федерациин павильоной хажууда дүхэриглэһэн хатар наадан болоно, ородой урдын ирагуу һайхан дуунууд зэдэлнэ. Эдэ дуунуудынь таряа хураалгын дүүрэһэнэй һайндэртэ зорюулагданхай. Латвиин ССР-эй түлөөлэгшэд хундага дүүрэн пивээр айлшадаа хүндэлнэ. Киргизын малшад, үргэн талын дуушан—акынай жабхаланта һайхан хүгжэм доро айлшадаа сэсэгээр хүндэлнэ. Узбекистанай павильоной хажууда «дыниин һайндэр» үнгэргэгдөө. Молдавиин болон Грузинска республиканудай хүбүүд, басагад түрэ хуримай заншалнуудые айлшадтаа харуулаа.

**
*

Атомай-хүсые амгалан тайбан байдалда, ажал хүдэлмэридөө хэрэглэхэ тухай асуудалаар уласхоорондын семинар болоо. Радиоактивна элшэнүүдэй хүсөөр ургамалай шэнэ янзануудые советскэ эрдэмтэдэй байгуулдаг болоһон тухай медицинскэ науканудай академиин гэшүүн-корреспондент—Г. М. Франкын хэһэн мэдээсэлые сугларагшад тон ехээр һонирхон шагнаба. Атомна энергиие ажал хүдэлмэридэ хэрэглэхэ талаар айхабтар ехэ арга боломжын бии байһан тухай Англиин, Чехословакиин болон бусад оронуудай түлөөлэгшэд хэлэбэ. Семинарта хабаадагшад Хамтын мэдүүлгэ нэгэн дуугаар баталан абаа. Мүнөө үргэлжэлүүлэгдэжэ байгаа ядерна болон термоядерна буу зэбсэгэй туршалга уласхоорондын түгшүүрилтэ байдалые улам ехээр шангадуулжа, уршагта муухай дайнай аюулые ехэ болгожо, атомна энергиие ажал хүдэлмэридэ хэрэглэхэ талаар ябуулагдадаг шэнжэлэлгын хүдэлмэридэ ехэ һаад ушаруулна. Атомна буу зэбсэг бүримүһэн хоригдохо, тэрэнэй туршалга дары түргэн болюулагдаха ёһотой гэжэ бидэнэр нэгэн дуугаар, эрид шууд мэдүүлнэбди гэжэ Хамтын мэдүүлгэ соо хэлэгдэнэ.

**
*

Архитекторнүүдэй байшанда залуу уранзураашад сугларжа, хоёр үдэр хөөрэлдөө. Дэлхэйн 15 ороной 27 түлөөлэгшэ эндэ үгэ хэлээ. Элдэб олон һанамжанууд хэлэгдэбэшье, искусство хадаа мүнөө үеын шухала асуудалнуудые шиидхэхэ хэрэгтэ зорюулагдаха, урда сагһаа угаар дамжан ерэһэн оюун бэлигые улам бадаруулха, тэрэниие шадаал һаа олон зондо ойлгосотой болгохые оролдохо шухала гэжэ сугларагшад бүгэдэ тэмдэглэһэн байна. «Атомна эра» гэһэн темээр уранһайханай выставкэ орон бүхэндэ байгуулха тухай Мексикиин делегат Рина Ласо гэгшын дурадхалые сугларагшад бүгэдэ дэмжэбэ.

* * *

Хүгжэмэй зохёолнуудаар үнгэргэгдэһэн конкурснуудай дүн гаргагдаба. Симфоническа зохёолнуудые бэшэгшэд—Андрей Эшпай (СССР), Эйно Тамберг (СССР), Микис Теодоракис (Греци) болон Станислав Скровачевский гэгшэдтэ алтан медальнууд барюулагдаба. Камерна зохёолнуудаар Константин Орбелян (СССР) алтан медальда хүртөө. Венгриин түлөөлэгшэ Шандар Соколаи болон Корейн Арадай-Демократическа Республикын түлөөлэгшэ Син До Сон гэгшэд концертнэ зохёолнуудаар эгээл эрхим сэгнэлтэдэ хүртэбэ. Чехословакиин композитор Петор Эбен, Хитадай композитор Мау Цзи-цзень, В. Соловьев-Седой (СССР), Румыниин композитор Илянд Маринеску, Вано Мурадели болон Анатолий Новиков (СССР) гэгшэд дуугаар, романсаар болон хоорой дуу зохёолгоор алтан медальда хүртэбэ. Мүн искусствын бусад янзануудаар болоһон конкурснуудта илаһан элдэб ороной түлөөлэгшэд эрхим сэгнэлтэдэ хүртэһэн байна.

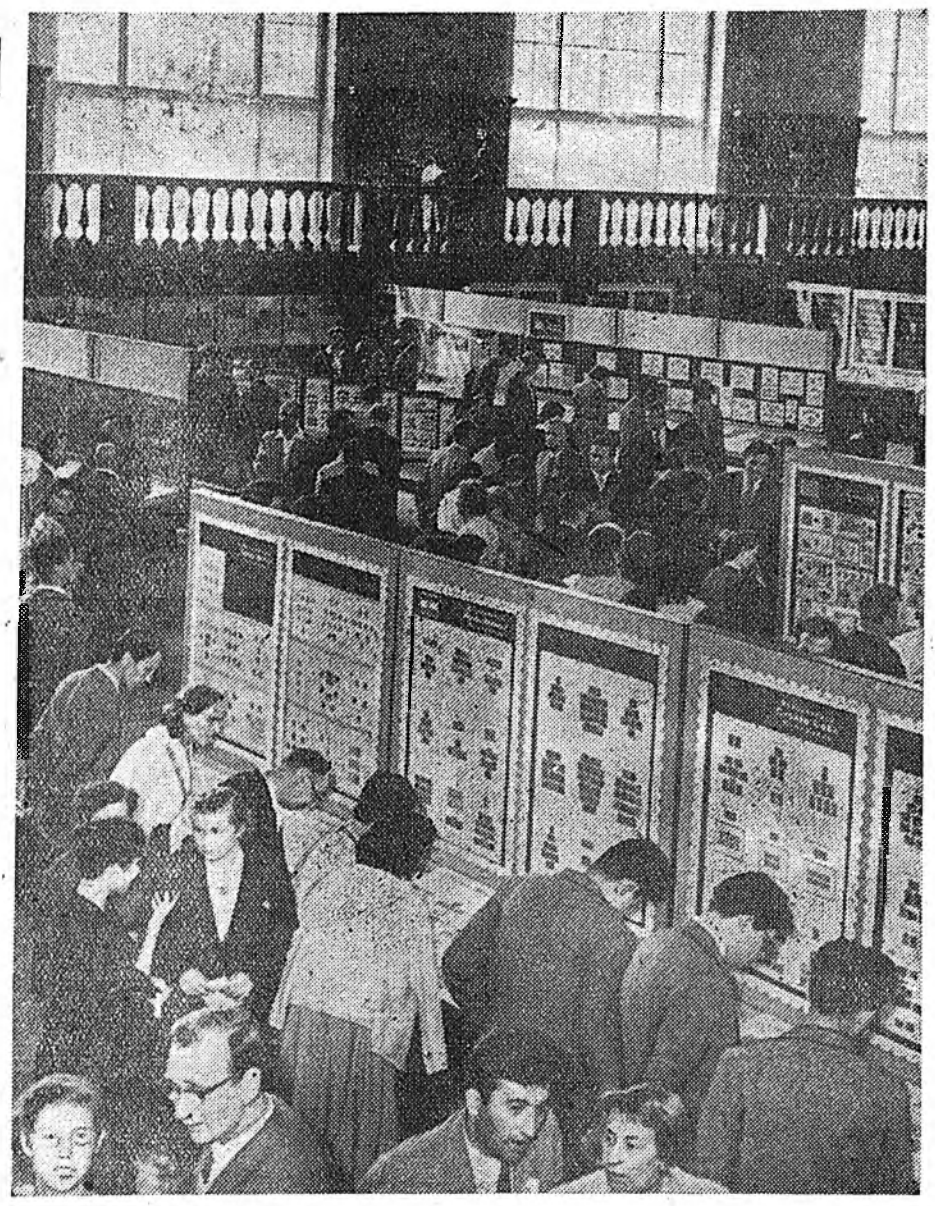

Москва. Залуушуул болон студентнэрэй Бүхэдэлхэйн VI фестиваль.

В. И. Ленинэй нэрэмжэтэ СССР-эй Гүрэнэй библиотекэ соо филателистическэ выставкэ нээгдэнхэй.

ЗУРАГ ДЭЭРЭ: выставкын юрэнхы түхэл харуулагдана. ТАСС фотохронико.

**
*

1957 ондохи тон томо спортивна событи болохо уласхоорондын залуушуулай нүхэдэй ёһоной 3-дахи наадан хадаа СССР-тэ болон хилын саанашье тон һонирхол үүсхээ юм. Мүнөө уласхоорондын наадаанай пресс-центртэ 1200 гаран советскэ болон хари гүрэнэй корреспондентнүүд сугларанхай.

7 хоногой туршада «Динамын» спортивна талмай дээгүүр волейболын командануудай уулзалга болоо. Илангаяа Магнитогорско металлургическа комбинадай хүдэлмэришэдэй французска спортсменүүдтэй уулзалгань хурсаар үнгэрөө. Советскэ спортсменүүд энэ уулзалгада илажа, фестивалиин алтан медальда хүртөө. Удаадахи һууринуудынь Италиин «Алтан билла», Франциин «ФСЖТ-Франс» гэжэ команданууд эзэлбэ. Эхэнэрнүүдэй командануудай уулзалганuудта Финлянди, Венгри хоёрой эмэгтэй спортсменүүдэй түгэсхэлэй наадан ехэ һонирхолтойгоор үнгэрөө. Тус уулзалгада Финляндиин профсоюзай волейболистканууд шүүжэ мүнгэн медальда хүртэбэ. Москвагай студентнүүдэй команда бүхы уулзалгануудаа нэгэшье алдангүйгөөр үнгэргэжэ, түрүүшын һуури эзэлбэ.

Ленинэй нэрэмжэтэ Центральна стадион дээрэ үнгэргэгдэһэн хүнгэн атлетигүүдэй мүрысөөн дүүрээ. Мүн гимнастнуудай мүрысөөн дүүрэжэ, программаар хараалагдаһан гурбан түрэлэй упражненинүүдээр түрүүшын һуурие советскэ гимнаст Шахлин эзэлээ. Тэрэ 29,05 бал абаа. 2-дохи һуурие Япониин гимнаст Оно, 3-дахи һуурие СССР-эй гимнаст Муратов гэгшэд эзэлээ.

Августын 7-до хүндэ атлетикын штангистнуудай мүрысөөн болоҗо, 10 оронуудһаа 14 спортсменүүд хабаадаа. Тус мүрысөөндэ советскэ спортсмен Евгений Минаев хабаадажа, классическа гурбан тэмсэлэй эсэстэ 355 килограмм үргэжэ, дэлхэйн шэнэ рекордые туйлаба. 2-дохи һуури 345 килограмм үргэһэн Польшын спортсмен Зелинский эзэлбэ.

МГУ-гай спортивна манежэдэ барилдаагаар уулзалга болоҗо, сугларагшадай анхаралые Японой барилдаашад дүрэтэй, солбон барилдаагаараа татаба.

БЕРЛИН ГОРОДОЙ РАТУШАДА УУЛЗАЛГА БОЛ[illegible]

БЕРЛИН, августын 7. (ТАСС-эй тусхай корр.). Германиин социалистическэ нэгэдэмэл партиин Центральна Комитедэй нэгэдэхи секретарь В. Ульбрихт болон ГДР-эй премьер-министр О. Гротеволь августын 7-ной үдэшэлэн Советскэ Союзай Партийно-Правительс[illegible]на делегациин хүндэлэлдэ Бер[illegible] городой ратуша соо ехэ уулз[illegible]хээ.

В. Ульбрихт, Н. С. Хру[illegible] О. Гротеволь, А. И. Микоян [illegible] хэлээ.

Ядерна буу зэбсэгэй туршалгые болюулха[illegible]

ЛОНДОН, августын 8. (ТАСС). Уэльсын хэдэн ниитын, политическэ, культурна болон шажан мүргэлэй ажал-ябуулагшад хүн зондо хандажа, ядерна буу зэбсэгэй туршалгые болюулха тушаа Англиин правительствода эльгээхэ бэшэг доро гараа табихыень уряалаа.

«Атомна буу зэбсэгые бүримүһэн хорихо хэрэгтэ түрүүшын алхам болгон, водородно бомбонуудые тэһэлэн туршахаяа болихо тухай» уласхоорондын хэлсээ баталуулхын тулада Англиин правитель[illegible] оролдог лэ гэжэ бэшэг соо х[illegible]дэнэ.

Уэльсын болон Монмутирай [illegible]тистнуудай союзай түрүүл[illegible] священник Томас Ричардс, па[illegible]ментын гэшүүд-лейбористнууд [illegible]дуин Хьюз болон Горонул Роб[illegible] гэгшэд бэшэг доро гараа таба[illegible]

Уэльсдэ болоһон арадай ду[illegible]дай (барднуудай) съездэ ха[illegible]дагшад энэ бэшэгые халуу[illegible] дэмжээ.

Сириин олониитэ СССР-тэй хани барисаатай болохо ябадалые һайшаана

ДАМАСК, августын 8. (ТАСС). Советскэ Союз Сири хоёрой хоорондо хэгдэһэн хэлсээнэй үрэ дүн тушаа бүхы газетэнүүд бэшэһээр. Энэ хэлсээн айхабтар ехэ удхашанартай байгаа гэжэ олонхи газетэнүүд түрүү бэшэг соогоо тэмдэглэнэ.

Москвада Сириин делегации[illegible]һэн хэлсээн тухай хэлэхэдээ, г[illegible]рэлэй министр Гани Сабаи, па[illegible]ментын депутат Чарбаджи гэ[illegible] Сириин экономико һайжаруулха[illegible]рэгтэ Советскэ Союзтай харил[illegible] ябадалай ехэ удхашанартай б[illegible] тухай онсолон тэмдэглэнэ.

Араб оронуудай лигиин политическэ комитедэй заседани

КАИР, августын 8. (ТАСС). Оманда тохёолдоһон байдалые зүбшэн хэлсэхын тулада араб оронуудай лигиин политическэ комитедэй заседани августын 8-да Каирта болоо. Оманда эсэргүү хэгдэһэн империалистическэ добтолго тухай асуудалые ООН-эй Аюулгүйн Соведтэ хаража үзэхыень дуулгаха гү гэһэн асуудалаар араб оронуудай түлөөлэгшэд һанамжаяа хэлэбэ. Августын 10-да болохо политическэ комитедэй удаадахи заседа[illegible] энэ асуудалые дахин зүбшэн [illegible]сэхэ гэжэ шиидхэгдээ.

Йеменэй королевствын хилэ[illegible]рэ англиинхид дахин добтолго[illegible] гэжэ Йеменэй түлөөлэгшын х[illegible] мэдүүлгые политическэ ком[illegible] шагнаа. Англиин энэ добтол[illegible] Англиин империалистнуудай м[illegible] Оманда эсэргүү хэжэ байһан [illegible]толгын үргэлжэлынь мүн байна.

Буу зэбсэг заатагүй хураагдаха ёһотой

ХАНОЙ, августын 8. (ТАСС). Вьентьянай радиогой мэдээсэһэнэй ёһоор, Лаосой национальна суглаан болон королиин совет хамтын заседани хэжэ, резолюци баталан абаа. Энэ оной сентябрьда Лондондо болохо парламентнуудай хоорондын союзай ээлжээтэ сессидэ бэлэдхэн, буу зэбсэг хурааха тухай асуудалаар Лаосой баримталдаг һанамжые тодорхойлхын тулада энэ резолюци абтаа.

Атомна дайнай аюул гээшэ арадуудые һүрдүүлжэ байһан агу[illegible] аюул мүн гэжэ национальна [illegible]лаан, мүн королиин совет тэмд[illegible]нэ гэжэ резолюци соо хэлэг[illegible] Эгээл имэһээ буу зэбсэг заат[illegible] хураагдаха ёһотой гэжэ сесси[illegible]лоно.

Хүн зониие олоор хюдаха буу[illegible]сэг бүтээгдэхээ, хэрэглэгдэ[illegible] туршагдахаяа болихо ёһотой [illegible] резолюци соо тусгаар онсолон [illegible]дэглэгдэнэ.

Джон Глаб Оманда ерээ

КАИР, августын 7. (ТАСС). «Аль-Ахрам» газетын мэдээсэһэнэй ёһоор, Иорданида арабска легионой командалагша байһан Англиин генерал Джон Глаб нёдондо ж[illegible] Иорданиһаа үлдүүлһэн юм. М[illegible] энэ хүн Оманда эсэргүү хэг[illegible] байгаа дайнда хабаадажа ба[illegible] Англиин сэрэгүүдые толгойлно.

США-да атомна туршалга хэгдэбэ

НЬЮ-ЙОРК, августын 7. (ТАСС). Юнайтед Пресс агентствын мэдээсэһэнэй ёһоор, США-гэй Невада гэжэ штадай туршалгын полигон дээрэ мүнөө зун 11-[illegible] ядерна буу зэбсэг тэһэлэн тур[illegible]даба.

ХАРХИС ЭТЭГЭЭДҮҮДЭЙ ХАРА ААШАДА ЭСЭРГҮҮСЭЛГЭ

МОТ-ын Генеральна конференциин 40-дэхи сессиин дүнгүүд тушаа

Ажалай уласхоорондын организациин (МОТ) Генеральна конференциин 40-дэхи сесси Женевэдэ болоҗо дүүрээ. 1919 ондо байгуулагдаһан энэ организаци 1946 онһоо эхилээд Нэгэдэмэл Нацануудай Организациин тусгаарланги эмхи зургааниинь болоһон байна. Хүдэлмэригүйдэлгэтэй тэмсэхэ, хүдэлмэришэдэй ажалай байдал һайжаруулха гэхэ мэтын асуудалнууд МОТ-ын дүрим дотор бэшэгдэнхэй.

Баалалтын ажал, автоматизацилгын асуудал тухай элидхэлнүүд МОТ-ын Генеральна конференциин 40-дэхи сессидэ зүбшэн хэлсэгдээ.

Сессиин делегадууд бүхы хүн түрэлтэнэй һонирхожо байһан асуудалнуудые хаража үзэһэн байна. Ажалай уласхоорондын организациин Дүрим дотор хараалагдаһан зорилго амгалан сагтал амжалтатайгаар бэелүүлэгдэхэ байһаниинь элитэ.

Тиигэбэшье, тэндэ хабаадалсаһан зарим хүнүүд тад ондоо хараа болдолтой байгаа гэжэ конференциин хүдэлмэриин дүнгүүд харуулна. Буу зэбсэг яаралтайгаар түхеэрхэеэ болихо тухай хооһоор шашалдабашье, энэ асуудалаар хэмжээ абаха гэхэдэнь Ажалай уласхоорондын организацида (МОТ) али болохоор һаад ушаруулдаг байна.

Советскэ делегаци энэ сесси дээрэ резолюциин проект дурадхаа. Буу зэбсэгые бүхыдэнь хурааахын тулада ядерна зэбсэг туршалгые түбхын түрүүндэ хорихо шухала гэжэ резолюциин проект дотор уряалагдана. МОТ энэ асуудалые шиидхэхэ эрхэгүй юм гэһэн хэбэртэйгээр шалтаг баряад, США-гэй, Англиин, Франциин, Канадын делегадууд советскэ дурадхалай гол удхыень балартуулхын тула бүхы хүсөөрөө оролдобо. Шэнэ дайнай аюул зайсуулхые хэнэй үнэхээр хүсэжэ байһые, мүн буу зэбсэг саашадаа яаралтайгаар түхеэрхэ, уласхоорондын түгшүүрил шангадхаха гэжэ хэнэй оролдожо байһые, эдэ бүгэдэ баримтанууд үшөө дахин элеэр харуулаа.

Үйлэдбэриие автоматизацилгын бүри ехэдэжэ байһанай социальна хойшолонгуудые МОТ һайнаар шэнжэлхэ зэргэтэй гэһэн дурадхалые хэдэн ороной профсоюзна делегадууд энээнэй урда тээхи сесси дээрэ оруулһан юм. Энэ асуудалые шиидхэхэ гээшэ зайлашагүй шухала байна. Ушарынь, капиталай оронуудта үйлэдбэриие автоматизацилһанай шалтагаанаар хүдэлмэригүй хүнүүдэй тоо улам олошорхо байна.

Ажалай уласхоорондын бюрогой (МОТ) генеральна директор Давид Морс автоматизациин асуудалаар элидхэл хэһэн юм. Социально-экономическа ондо ондоо байгуулалтатай оронуудта үйлэдбэриин хүгжэлтэ ондо ондоо дүнгүүдые харуулна гэжэ элидхэлшэ мэдэрбэ. «Үйлэдбэриин ехээр автоматизацилагдабашье, СССР-тэ хүдэлмэришэд ба алба хаагшадай тоонь 1951 онһоо 1955 он хүрэтэр 9,5 миллион хүнөөр олошороо» гэжэ тэрэ тэмдэглэбэ. Социализмын лагериин оронуудта промышленностиие автоматизацилаад, техникые нарижуулан һайжаруулаад байхада ажалай бүтээсын дээшэлдэгынь, хүдэлмэриин сагай хөрөдогынь элитэ. СССР-эй хүдэлмэриин үдэрые 7 часай болгохо тухайда КПСС-эй XX съездын директивэнүүд дотор бэшэхын тулада дээрэ дурсагдаһан баримта хараада абтаһан байгаа.

Баалалтаар ажал хүүлгые болюулха тухай конвенци энэ жэлэй сесси дээрэ зарим заһабаритайгаар баталан абтаа. Энэ баримта хадаа Ажалай уласхоорондын организацида түлөөлэгдэһэн прогрессивнэ хүсэнүүдэй илалта мүн гэжэ харагдана.

Хүдэлмэриин неделиие байн байн 40 часай болгохоор хараалһан конвенциие МОТ хори гаран жэлэй саада тээ һайшааһан юм. Теэд, бодото дээрээ энэ талаар юушье хэгдээгүй. Тусхайта мэдээнүүдэй ёһоор Англида мүнөө хүдэлмэриин недели дунда зэргээр 48,8 час үргэлжэлнэ. Теэд, тэрэнь олохон ушарта бодото дээрээ 60—65 час болодог байна. Мүнөө хүрэтэр миил хоёр орон—СССР, Шэнэ Зеланди тус конвенциие баталан абаба. Мүнөөнэй сесси дээрэ энэ шухала асуудалые Индиин, Чехословакиин, Англиин, Франциин, мүн бусад хэдэн оронуудай түлөөлэгшэд дахин табяа. Уласхоорондын зохихо конвенциие конференциин зохёохын тулада, хүдэлмэриин саг хороохо тухай асуудал удаадахи сессиин зүблэхэ зүйлдэ оруулхые тэдэнэр эрибэ. Советскэ профсоюзуудай түлөөлэгшэ энэ асуудалые дэмжээд, багашуулай хүдэлмэриин үдэрэй саг тогтоохо тухай уласхоорондын конвенци баталха асуудалые хаража үзэхэ гэһэн дурадхал оруулаа. Тэрэнэй табиһан проект соо багашуулай хүдэлмэриин үдэрые 4—6 часай болгохо, тиихэдээ тэдэндэ юрын хүдэлмэриин үдэрэй турша соо ажаллаһанай зэргээр түлөөһэ үгэхэ гэжэ советскэ проект дотор хэлэгдэнэ.

Профсоюзуудай эрхэ сүлөө тухай асуудалда сесси ехэ анхарал хандуулаа. МОТ-ын тусхай комисси олон оронуудтахи профсоюзуудай байдалые һаяшаг бүхы талааринь шэнжэлжэ үзөө. Профессиональна нэгэдэлнүүдэй эрхые хаһажа, олонхи ушарта тэдэниие засагай хиналтада оруулһан хэрзэгы шанга хуулинууд олохон оронуудта бэелүүлэгдэнэ гэжэ элирүүлэгдээ. Жэшээлхэдэ, «Ажалшад, эзэдүүдэй хоорондохи харилсаанууд тухай» США-дахи Тафт-Хартлиин хуули эгээл иимэ хуули юм. Забастовко хэхэ ажалшадай эрхэ 55 оронуудта хизаарлагданхай.

Профсоюзда харша хуулинууд Ажалай уласхоорондын организациин үүргэ зорилгодо хэтэрхы ехээр зүришэнэ. Тус организаци профсоюзуудай эрхэ хамгаалха тухай тусхай конвенциие урдань зохёоһон юм. Зарим оронууд, жэшээлхэдэ, США мүнөө хүрэтэр тэрэ конвенциие баталан абаагүй байһаар. Зарим оронууд, жэшээлхэдэ, Франци энэ конвенциие баталан абаһан аад, эрилтэнүүдыень сахинагүй.

Профсоюзда харша хуулинуудые болюулха гэжэ эриһэн, мүн профсоюзуудай эрхэ сүлөө тухай, эмхи байгуулха ба хамтын договорнуудые баталха эрхэ тухай конвенцинүүдые түргэнөөр баталан абаха гэжэ США болон бусад зарим гүрэнүүдые уряалһан тогтоолой проектые советскэ делегаци сессиин үзэмжэдэ табяа. Советскэ резолюци олонхидой дуугаар баталагдаа.

Хүдэлмэришэдэй ажаллаха газарые һайжаруулха, элдэб гэмтэлгэһээ һэргылхэ асуудалнуудта сесси ехэхэн анхарал хандуулба. Польшын профсоюзуудай түлөөлэгшэ капиталай хэдэн оронуудай ўула хадын малтамалнуудтахи ажалай хүшэр хүндэ байһые заагаад, Бельгиин шахтануудта һая болоһон аюул тухай һануулба. Горнягуудые элдэб гэнэтын аюулһаа һэргылхэ талаар шухала хэмжээ абаха тухай асуудал бэлэдхээд, ойрын сессиин үзэмжэдэ МОТ-ын захиргаанай соведэй табихыень тэрэ дурадхаа. Польшын делегадай дурадхаһан тогтоолые конференци һайшаагаа.

Үндэһэ яһатанай, хэлэ болон шажанайнь, эрэ эмын, наһанай, политическэ үзэл бодолойнь, профсоюзда хамаадалгынь талаар илгаа гарган ажалшадые доромжолон гаднашалгые буруушааһан проект сесси дээрэ баталан абтаа. Энэнь сессиин ехэхэн туйлалта болоно. Колонинуудай, мүн бэеэ даагаагүй оронуудай ажалшадта энэ шиидхэбэри онсо удхашанартай юм.

Зарим оронуудтахи бага яһатанай ажаһуудаг нютагай хүн зоной эрхэнүүдые хамгаалха тухайда 1956 оной сесси дээрэ оруулагдаһан дурадхалнууд уласхоорондын конвенци болгогдон конференци дээрэ баталагдаһан юм. Капиталистическэ зарим оронуудтахи нютагай хүн зониинь, жэшээлхэдэ, Холбоото Штадуудтахи индеец яһатан үхэжэ хосорхоор эрхэ байдалда оруулагданхай. Конференци дээрэ абтаһан конвенци хадаа социальна, экономическа болон культурна ажал-ябуулгын талаар ямаршье ороной олонхи хүн зонтой адли эрхэнүүдые уг нютагай хүнүүдтэ олгохо гэжэ хараална.

США-гэй правительственна делегациие тойрон бүлэг болоҗо, «хүйтэн дай» үргэлжэлүүлхые [illegible]сэгшэд гол асуудалнуудһаа ко[illegible]ренциин анхаралые нэгэтэ бэш[illegible] дууруулаа. МОТ-ын Генера[illegible] конференциин 40-дэхи сессиин [illegible]дэлмэриин дүн гаргахадаа, эн[illegible]римтые алгасан гаража болох[illegible] Уласхоорондын харилсаа хо[illegible] бэхижүүлхэ зорилготой зарим [illegible]хала шиидхэбэринүүдые абху[illegible]гүй гэжэ оролдоходоо, тэдэнэ[illegible]циализмын оронуудые хардан[illegible]

Чан кай-шиин бүлэгэй түлө[illegible]шын эрхэ хаһаха ямаршье үн[illegible]гүй байһан хэбэртэйгээр шал[illegible] хархис этэгээдүүд Хитадай Ар[illegible] Республикые МОТ-ын гэшүүн[illegible]гожо абаха тухай дурадхалые [illegible]руушаагаа.

Иимэ хорото ааша гаргажа, [illegible]ференциин хүдэлмэридэ амери[illegible]хидай хэды һаад ушаруулба[illegible] 40-дэхи сессиин туйлаһан дү[illegible]дые юрэнхы дээрэнь һайн [illegible]сэнгэхэ хэрэгтэй. Хархис этэгэ[illegible]дэй аашада зүришэн конферен[illegible] абаһан конвенцинүүд болон ду[illegible]халнууд ажабайдалаа, ажала[illegible]жаруулхын түлөө тэмсэхэдэнь [illegible]талай оронуудай ажалшадта [illegible] һалха байна.

Баяшуул ба тэдээндэ алба [illegible] буржуазна правительствонууд [illegible]лай уласхоорондын организа[illegible] эдэ шиидхэбэринүүдые үнэн с[illegible] дүүргэхэ юм гэжэ һанаха болоо[illegible] буруу байна. Тиимэһээ, эдэ ш[illegible]хэбэринүүдые бэелүүлхын түлө[illegible]питалай оронуудай ажалша[illegible] мүн тэдэнэй профсоюзна нэг[illegible]нүүдэй эршэмтэйгээр тэм[illegible] ушартал эдэ шиидхэбэринүүд х[illegible]дөө орохо юм.

В. СИСН[illegible]

Редакторай орлогшо О. ГОМБОЕ[illegible]

Адрес редакции: г. Улан-Удэ ул. Ленина. 26. Телефоны редакции: редактора 46-32. зам. редактора—32-74. отв. секретаря — 27-37, отделов: партийной жизни, сельского хозяйства — 47-59, пропаганды и переводов — 35-14. культуры и быта, промышленности — 34-05, местной информации и писем —24-74 корректорская — 32-67 бухгалтерия 37-32. Для международных переговоров — 16.

Н 00494. Типография Министерства культуры Бурят-Монгольской АССР. Зак. № 4[illegible]